

**СЪБИТИЯТА И ПРЕДПРИЕТИТЕ
ДЕЙСТВИЯ, СВЪРЗАНИ
С „КОРПОРАТИВНА ТЪРГОВСКА БАНКА“ АД
И ТЪРГОВСКА БАНКА „ВИКТОРИЯ“ ЕАД**

Доклад на Българската народна банка,
изготвен за информация на народните представители
от 43-тото Народно събрание на Република България

**СЪБИТИЯТА И ПРЕДПРИЕТИТЕ
ДЕЙСТВИЯ, СВЪРЗАНИ
С „КОРПОРАТИВНА ТЪРГОВСКА БАНКА“ АД
И ТЪРГОВСКА БАНКА „ВИКТОРИЯ“ ЕАД**

Доклад на Българската народна банка,
изготвен за информация на народните представители
от 43-тото Народно събрание на Република България

София, 27.10.2014 г.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Случаят с поставените под специален надзор „Корпоративна търговска банка“ АД (КТБ) и ТБ „Виктория“ ЕАД (ТБ „Виктория“) продължава да предизвиква оправдано висок обществен интерес и активни дискусии, свързани с темата за финансовата и макроикономическата стабилност на страната. Въпросът заема централно място и в политическите дебати, като напълно естествено към настоящия момент всички парламентарно представени политически сили споделят разбирането за неговото ключово значение и необходимостта приоритетно да бъде намерено бързо и адекватно решение на казуса около КТБ.

Темата от самото начало беше обект на висок медиен, политически и обществен интерес, при което публичното пространство беше изпълнено с най-различни мнения и идеи, придружени с разнопосочни коментари и публично говорене. Наред с полезните експертни становища на специалисти в тясно професионалната материя бяха чути и многобройни напълно неаргументирани и необективни интерпретации. Това в немалка степен затрудняваше разбирането на предприетите действия от различните институции и на определени етапи дори добронамерените коментари в действителност затормозяваха намирането на стратегически консенсус за начините на разрешаването на въпроса. А не липсваха и много опити за преднамерено представяне на дейността на БНБ в погрешна светлина.

Бяха отправени и редица обвинения и публични критики срещу институциите, отговорни за разрешаването на този сложен казус, като имаше дори опити за публичен натиск върху независимата по българските и европейските закони централна банка.

С оглед на гореизложеното Управителният съвет на БНБ, с цел подпомагане на работата на народните представители по казуса КТБ за вземането на информирано решение, предоставя на Вашето внимание детайлна информация за събитията и всички предприети действия и взети решения от БНБ по отношение на групата КТБ от 20 юни 2014 г. (датата на поставяне под специален надзор на КТБ) до настоящия момент.

Част от приложената информация за първи път се изнася публично пред Вас и широката общественост и представя в подреден вид детайли относно първоначалното финансово състояние на КТБ и ТБ „Виктория“, изводи от новата надзорна проверка в КТБ, комуникацията с основните акционери, както и кореспонденцията на БНБ с Европейската комисия, Европейския банков

орган и Международния валутен фонд. Очертани са последващите стъпки, които да бъдат предприети съгласно действащото законодателство.

Представянето на тази обширна информация съответства на принципа за откритост и прозрачност в работата на БНБ. Надяваме се също така, че приложеният доклад ще хвърли допълнителна светлина върху действията на БНБ, които от самото начало, в тяхната логика и последователност, са подчинени на стриктното следване на действащата законова рамка и процедури.

Надяваме се по този начин БНБ да подпомогне народните представители при вземането на своевременни и адекватни решения, отчитайки късите срокове, свързани със срока на специалния надзор върху двете банки, който изтича съответно на 20.11.2014 г. за КТБ и на 22.11.2014 г. за ТБ „Виктория“.

Използваме също тази възможност, поради изключително кратките срокове за вземане на решение, да Ви призовем да бъде създадена временна комисия с участието на представители на всички парламентарно представени сили, която приоритетно да обсъди казуса около КТБ, още със започването на Вашата делова работа и успоредно с формиране и началото на пълноценната работа по структурирането на 43-тото Народно събрание.

БНБ както винаги остава на разположение на уважаемите народни представители със своя експертен потенциал и сме готови по всяко време да отговорим на допълнителни въпроси и да предоставим допълнителна информация в рамките на нашите компетенции, включително при разработването на нови законодателни решения, ако 43-тото Народно събрание прецени, че такива са необходими.

**УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ
НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА**

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	Исходното състояние	7
1.	Финансова информация за „Корпоративна търговска банка“ АД към 31.03.2014 г. и резултатите от последната надзорна инспекция, извършена в банката в периода 20.05.2013 г. - 08.07.2013 г.	7
2.	Финансова информация за Търговска банка „Виктория“ ЕАД към 31.03.2014 г. на база предоставената от самата банка финансова отчетност и резултатите от последната надзорна инспекция към 31.03.2013 г.	10
II.	Събитията, свързани с „Корпоративна търговска банка“ АД и Търговска банка „Виктория“ ЕАД, и действията на БНБ	13
III.	Цел, обхват и изводи на надзорната инспекция в „Корпоративна търговска банка“ АД, извършена в периода 7.07.2014 г. – 14.10.2014 г., на база данните към 30.06.2014 г.	33
IV.	Работа на БНБ с основните акционери на „Корпоративна търговска банка“ АД	39
V.	Действия на БНБ относно извършването на преглед на надзорната рамка и практики	46
1.	Работа с Европейския банков орган	46
2.	Работа с Международния валутен фонд	46
VI.	Действия на БНБ относно осигуряване на достъп до депозити в „Корпоративна търговска банка“ АД	48
1.	Работа с Европейската комисия	48
2.	Работа с Европейския банков орган	54

АБРЕВИАТУРИ

БНБ	Българска народна банка
ГД	генерална дирекция
ДФЕС	Договор за функционирането на Европейския съюз
ЕБО	Европейски банков орган
ЕК	Европейска комисия
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗГВБ	Закон за гарантиране на влоговете в банките
ЗКИ	Закон за кредитните институции
КТБ	Корпоративна търговска банка
МВФ	Международен валутен фонд
МФ	Министерство на финансите
ТБ	търговска банка
ФГВБ	Фонд за гарантиране на влоговете в банките
<i>FSAP</i>	Програма за оценка на финансовата система

I. ИЗХОДНОТО СЪСТОЯНИЕ

1. ФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ ЗА „КОРПОРАТИВНА ТЪРГОВСКА БАНКА“ АД КЪМ 31.03.2014 Г. И РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПОСЛЕДНАТА НАДЗОРНА ИНСПЕКЦИЯ, ИЗВЪРШЕНА В БАНКАТА В ПЕРИОДА 20.05.–8.07.2013 Г.

Към 31.03.2014 г. „Корпоративна търговска банка“ АД (КТБ) отчете активи в размер на 7302 млн. лв¹. В сравнение с 31.12.2013 г. общата сума на активите е увеличена с 562 млн. лв., или с 8.34%, основно в резултат от нарастването на ценните книжа (с 319 млн. лв.) и на корпоративния кредитен портфейл (с 346 млн. лв.). Другите значими балансови промени са свързани с 503 млн. лв. растеж на привлечените средства от граждани и домакинства и отчитането на подчинен срочен дълг в размер на левовата равностойност на 35 млн. евро. През анализирания период банката е продала изцяло участието си в капитала на „Велдер консулт“ ООД, с което се обяснява спадът (с 2.4 млн. лв.) на инвестициите в дъщерни предприятия.

През първото тримесечие не се отчитат значими изменения, които да водят до промяна в рисковия профил на банката. Високите нива на кредитния риск и на риска от концентрация продължават да са определящи за институцията. Според докладваните от банката данни предоставените големи кредити по смисъла на Наредба № 7 на БНБ (отменена през април 2014 г.) са 20 броя с общ брутен размер от 1488.9 млн. лв. и представляват 29% от кредитния портфейл на банката, или 193% от собствения ѝ капитал (758.6 млн. лв.). В това число 9 броя са експозиции с обща балансова стойност 870 млн. лв., определени към групи свързани лица по линия на „собственост“, или „контрол“, или „управление“ (съгласно изискванията на параграф 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на Закона за кредитните институции), а 11 броя са експозиции, отчетени към индивидуални клиенти.

Съгласно Регламент № 575/2013 г. (в сила от 1.01.2014 г.) банката е докладвала 20 големи експозиции, които възлизат на обща стойност 1608.6 млн. лв. след прилагане на изключенията и намаленията на кредитния риск, или 210% от собствения капитал (в размер на 765 млн. лв.). В това число 9 броя са към групи свързани лица по линия на „контрол“ и като „носители на общ риск“ (разпределени в 21 отделни експозиции) на обща балансова стойност 828.9 млн. лв., а 11 броя са отчетени към индивидуални клиенти.

Според докладваните от банката данни брутният размер на редовните експозиции към 31.03.2014 г. е 5082.4 млн. лв., които заемат дял от 98.7% от общо брутните кредити, като за анализирания период техният размер

¹ На интернет страницата на БНБ има публикувани подробни тримесечни индивидуални данни за банките, в т.ч. КТБ, и за клоновете на чуждестранни банки в България.

нараства с 361.1 млн. лв. Брутните класифицирани експозиции на банката запазват тенденция към спад, като за периода бележат намаление с 19 млн. лв., достигайки размер от 63 млн. лв. Най-съществено е намалението в група „загуба“, която достига размер от 40 млн. лв. В останалите класификационни групи също се наблюдава динамика – „необслужваните“ експозиции отчитат незначителен ръст от 0.8 млн. лв. – до 8.3 млн. лв., експозициите в група „под наблюдение“ отчитат намаление с 8 млн. лв., достигайки размер от 14.7 млн. лв. Степента на обезценка по приложимите счетоводни стандарти (МСС 39) на класифицираните експозиции е 4.6%, което е значително под средните стойности за банковата система (35%).

Предоговорените експозиции са в размер на 374 млн. лв. и представляват 7% от общо кредити и аванси. Според отчетите на банката качеството на предоговорените експозиции е приемливо, като само 6% от тях са класифицирани. Банката не отчита реструктурирани експозиции.

През тримесечието са отписани 3 броя експозиции на обща стойност 5 млн. лв. Напълно обезценени, но неотписани са 52 броя експозиции за близо 9 млн. лв.

Според докладваните от банката данни към 31.03.2014 г. нетните необслужвани кредити са в размер на 19 748 хил. лв. и представляват 0.4% от нетния кредитен портфейл при 0.6% към 31.12.2013 г., или 29 млн. лв.

През анализирания период капиталовата позиция на банката нараства до 758.6 млн. лв. в резултат от включването на годишната одитирана печалба и подчинен срочен дълг в размер на левовата равностойност на 35 млн. евро. Отчетеният по-висок размер на собствения капитал е основа, позволяваща по-същественото нарастване на кредитите през анализирания период, съответно на рисковия компонент.

Според докладваните от банката данни по Наредба № 8 на БНБ за капиталовата адекватност през периода капиталовите изисквания за покриване на поетите рискове нарастват с 47 млн. лв. до размер от 664 млн. лв. От тях капиталовите изисквания за кредитен риск са в размер на 424 млн. лв., или 64% от общите такива, а допълнителните изисквания представляват 33%, или 221 млн. лв. спрямо общите капиталови изисквания. За покритие на пазарен риск банката е заделила 1.4 млн. лв., представляващи 0.2% от общите, и за операционен риск са предвидени 17 млн. лв., представляващи 2.6% от общите капиталови изисквания.

Според докладваните от банката данни по Наредба № 8 на БНБ основните съотношения за капиталова адекватност незначително нарастват с 1.15% до 13.71%. Същевременно според Регламент 575/ЕС собственият капитал на банката е в размер на 764.7 млн. лв., общата капиталова адекватност – 13.85%, а съотношението на капитала от първи ред – 10.64%. Докладваните от банката капиталови съотношения са над минимално изискваните (както по Наредба № 8, така и по Регламента). Разликата в полза на капиталовите съотношения, изчислявани при новия режим, се дължи на въведените промени в

изискванията по отношение на качествените и количествените характеристики на елементите, участващи в изчисляването на капиталовата адекватност.

Според докладваните от банката данни финансовият резултат за първото тримесечие е печалба в размер на 13.1 млн. лв. е и формиран от традиционна банкова дейност. Положителен ефект върху финансовия резултат оказва по-малкият размер на начислената обезценка по МСС 39 върху кредитния портфейл, както и на получения дивидент в размер на 1.8 млн. лв. Възвръщаемостта на активите ($ROA=0.7\%$) е съизмерима с отчетената през същия период на предходната година, докато възвръщаемостта на капитала ($ROE=8.9\%$) е по-ниска в резултат от извършеното увеличение на капитала. Нетният лихвен марж се свива през отчетния период до 1.4% и е по-нисък от средните стойности за банковата система. Банката поддържа висока цена на лихвените пасиви като резултат от структурата им, където преобладават привлечените средства от граждани.

Според докладваните от банката данни ликвидните активи нарастват през отчетния период. В структурата им с водещ дял от 71% са паричните средства и салда при БНБ. На следващо място са търгуемите ценни книжа. Ликвидните съотношения („ликвидни активи/нетни активи“=17.4% и „ликвидни активи/привлечени средства“=19.6%) бележат спад от половин процент през анализирания период. Съотношението „брутни кредити/депозити“ е 81% и е съизмеримо със средните стойности за банковата система. Привлеченият ресурс от граждани продължава да нараства и представлява 67% от общо привлечените средства. На следващо място са привлечените средства от фирми с дял от 28%. Ликвидните активи са поддържани на препоръчителното минимално ниво от 20% покритие на привлечения ресурс от фирми и граждани.

Последната надзорна инспекция в КТБ преди поставянето ѝ под специален надзор на 20.06.2014 г. е извършена в периода 20.05.–8.07.2013 г. на база данните към 31.03.2013 г. Обхватът на инспекцията е следният: анализ и оценка на системите за управление на кредитния, ликвидния и пазарния риск на банката; анализ и оценка на капиталовата позиция на банката и процесът по вътрешен анализ на адекватността на капитала (БААК), извършван от банката; оценка на корпоративното управление на институцията.

Не са установени нарушения на нормативната уредба, но са направени препоръки за подобряване на дейността, свеждащи се до следното:

- Във връзка с подобряване на кредитната дейност, доколкото банката не е отчетла правилно всички предоговорени кредитни сделки, тя следва да извърши преглед на кредитния портфейл и да отчете всички предоговорени кредитни сделки; да завиши контрола за своевременно актуализиране на данните в декларациите за икономическа свързаност; да се допълнят анализите за концентрации с информация за размера и падежа на кредитите.
- Да се отчита влиянието на резултатите от извършените стрес тестове върху капитала на банката, в докладите за нивото на риска да има

информация за взетите от ръководството на банката решения на база резултатите от стрес тестовите.

- Функцията по спазване на вътрешните правила и банковата нормативна уредба да бъде обединена в едно звено, като се вземе управленско решение за подчинеността на звеното.
- Да се подобри процесът по ВААК за намиране на по-усъвършенстван подход за изчисляване на необходимия вътрешен капитал за покриване на поетите рискове, отговарящ на дейността и бизнес модела на банката.

2. ФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТЪРГОВСКА БАНКА „ВИКТОРИЯ“ ЕАД (БИВША „КРЕДИ АГРИКОЛ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД) КЪМ 31.03.2014 Г. НА БАЗА ПРЕДОСТАВЕНАТА ОТ САМАТА БАНКА ФИНАНСОВА ОТЧЕТНОСТ И РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПОСЛЕДНАТА НАДЗОРНА ИНСПЕКЦИЯ КЪМ 31.03.2013 Г.

За периода от 31.12.2013 г. до 31.03.2014 г. общата сума на активите на „Креди Агрикол България“ ЕАД намалява с 4.191 млн. лв. или с 1%, основно в резултат на редукция в корпоративния кредитен портфейл (с 15.2 млн. лв.). Други по-значими балансови промени са свързани с намаления обем на привлечените средства от граждани и домакинства (със 7.3 млн. лв.) и на привлечения ресурс от кредитни институции (съкратен с 2.1 млн. лв.), за сметка на увеличение на фирмените депозити (с 4%, или 6.6 млн. лв.). Същевременно, капиталовата позиция намалява през периода поради натрупаната загуба на стойност 1.57 млн. лв. (В края на 2013 г. е извършено увеличение с 10% на емитирания капитал на стойност 8 млн. лв., внесен от собственика на банката – Креди Агрикол, Франция.)

През първото тримесечие не се наблюдават значими изменения, които да водят до промяна в рисковия профил на банката. Свиването на кредитния портфейл води до сравнително понижение на кредитния риск, но концентрационният риск се отразява негативно върху качеството на кредитния портфейл. Предоставените големи кредити по смисъла на Наредба № 7 на БНБ (отменена през април 2014 г.) са 9 броя с общ брутен размер от 47.9 млн. лв. и представляват 15% от кредитния портфейл на банката, или 82% от собствения ѝ капитал (58.3 млн. лв.). В това число е включена експозиция към Креди Агрикол, Франция (за 8.4 млн. лв.), 3 броя са експозиции с обща балансова стойност 6.3 млн. лв., определени към групи свързани лица по линия на „собственост“, или „контрол“ или „управление“ (съгласно изискванията на параграф 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на Закона за кредитните институции). Останалите 5 големи експозиции са към индивидуални клиенти.

Съгласно Регламент 575/2013 (в сила от 01.01.2014 г.) банката е докладвала 9 големи експозиции, които възлизат на обща стойност 49.2 млн. лв. след

прилагане на изключенията и намаленията на кредитния риск, или 84.5% от собствения капитал (в размер на 58.3 млн. лв.). В това число 3 броя са към групи свързани лица като „носители на общ риск“ (разпределени в 7 отделни експозиции) на обща балансова стойност 23 млн. лв., а 5 броя са отчетени към индивидуални клиенти.

По данни на банката брутният размер на редовните експозиции е 223.6 млн. лв., които заемат дял от 71% от общо брутните кредити. През анализирания период техният размер намалява с 12.1 млн. лв. Брутните класифицирани експозиции на банката запазват тенденция на спад, като за периода бележат намаление с 2.8 млн. лв., достигайки размер от 91.6 млн. лв. Най-съществено е намалението в група „под наблюдение“, която достига размер от 6.96 млн. лв. В останалите класификационни групи също се наблюдава динамика – „не-обслужваните“ експозиции отчитат ръст от 3.26 млн. лв. до 20.5 млн. лв., а експозициите в група „загуба“ отчитат намаление от 1.7 млн. лв., достигайки размер от 64.1 млн. лв. Степента на обезценка по приложимите счетоводни стандарти (МСС 39) на класифицираните експозиции е 48%, което е над средните стойности за банковата система (35%).

Преструктурираните кредити (в размер на 34.8 млн. лв.) заемат 11% от брутния кредитен портфейл, като предоговорените (84.2 млн. лв.) са 26.70% от него. В края на периода относителният дял на нетните необслужвани кредити в нетния кредитен портфейл е 15.37% (или нараства с 1.44 процентни пункта спрямо 31.12.2013 г.).

През тримесечието са отписани 5 броя експозиции на обща стойност 876 хил. лв. Напълно обезценени, но неотписани са 2 броя експозиции за 719 хил. лв.

Към 31.03.2014 г. нетните необслужвани кредити са в размер на 41.6 млн. лв. и представляват 15.37% от нетния кредитен портфейл, при 13.92% към 31.12.2013 г., или 39.7 млн. лв.

През анализирания период капиталовата позиция на банката нараства (с 14.2 млн. лв.) и отчита размер от 58.3 млн. лв. вследствие отпадането на изискването за отчитане на специфичните провизии за кредитен риск като намаление на собствения капитал на банката. Съответно общо заделения над регулаторния минимум капиталов буфер нараства съществено. Капиталовият резерв, формиран от специфични провизии за кредитен риск, към 31.12.2013 г. е в размер на 15.6 млн. лв. Въвеждането на новата капиталова рамка основно рефлектира върху обема на капиталовите изисквания за кредитен риск, които нарастват с 321 хил. лв. Последните в края на анализирания период заемат 88.95% от общите капиталови изисквания, които от своя страна намаляват в номинална стойност с 292 хил. лв. под влияние на изискванията за операционен риск (банката не отчита пазарни рискове). Според Регламент 575/2013/ЕС общата капиталова адекватност е 21.31%, а съотношението на капитала от първи ред е 15%.

Финансовият резултат за първото тримесечие е загуба в размер на 1.571 млн. лв. Въпреки свиването на отрицателния нетен финансов резултат, в едногодишен период, негативните тенденции в качеството на активите, нетния лихвен доход и средните брутни лихвоносни активи ограничават способността на банката да генерира печалба. Възвръщаемостта на активите (*ROA*) е -1.54% и бележи подобрене в сравнение с края на предходната година (-3.1%).

Ликвидните активи нарастват през отчетния период. В структурата им с водещ дял от 85.5% са паричните средства и салда при БНБ. Ликвидните съотношения (ликвидни активи към нетни активи от 20.29% и ликвидни активи към привлечените средства от 24.37%) бележат ръст през анализирания период. Съотношението „брутни кредити към депозити“ е 128% и намалява спрямо предходните периоди на отчитане.

Последната пълна надзорна инспекция в банката е извършена към отчетен период 31.03.2013 г.

Не са установени нарушения на нормативната уредба, но са направени препоръки за подобряване на дейността, свеждащи се до следното:

- Своевременно актуализиране на вътрешните нормативни документи и изпращането им в БНБ в определения законов срок.
- Подобряване процеса на реализация на обезпеченията по присъдени вземания по кредити.
- При изготвяне на бюджета да се вземат предвид реалните възможности на банката.
- Предвид силния натиск върху капитала и липсата на вътрешни източници за увеличаването му е необходима допълнителна капиталова подкрепа от основния акционер.
- Банката да определи минимални нива на капиталовите показатели, съобразени с рисковия профил на институцията, при достигането на които да бъдат взети мерки за увеличаване на капитала.

II. СЪБИТИЯТА, СВЪРЗАНИ С „КОРПОРАТИВНА ТЪРГОВСКА БАНКА“ АД И ТЪРГОВСКА БАНКА „ВИКТОРИЯ“ ЕАД, И ДЕЙСТВИЯТА НА БНБ

В седмиците преди 17.06.2014 г. редица публикации в медиите, интернет и социалните мрежи се фокусираха върху темата за състоянието на КТБ.

След 12.06.2014 г. беше налице засилено теглене на средства от клиенти на КТБ, както в брой така и чрез нареждания за превод по банков път. За периода 13–20 юни отливът на привлечени средства от КТБ възлизаше на 907 064 хил. лв., представляващи 12.98% от размера на привлечените средства на банката към 13.06.2014 г.

Коментарите и събитията, свързани с КТБ, оказаха влияние и върху поведението на клиентите на притежаваната от нея ТБ „Виктория“ ЕАД². За периода 13–20.06.2014 г. отливът на привлечени средства от тази банка възлезе на 56 241 хил. лв., представляващи 17.8% от привлечените ѝ средства към 13.06.2014 г.

Поради нарастващия брой различни медийни интерпретации и неподходящи коментари на представители на политически сили в свое прессъобщение на 17.06.2014 г. БНБ заяви, че:

- внимателно и отблизо следи развитието на целия банков сектор, включително и на КТБ, и че на базата на тази информация потвърждава, че банковата система, включително и КТБ, е с висока ликвидност и капиталова адекватност и функционира нормално;
- се ръководи единствено от обществения интерес и винаги е стояла над всякакви злободневни партийни или икономически противоборства;
- призовава всички обществено-политически и медийни фактори към отговорно публично говорене и въздържане от непремерени внушения.

Последва кратковременно забавяне в тегленето на средства от КТБ.

На 18.06.2014 г. сутринта много медии едновременно получиха по електронна поща писмо, подписано от лице, представящо се за служител на БНБ

² С предишно наименование „Креди Агрикол България“ ЕАД. Тази банка заемаше едва 0.45% от активите на банковата система към юни 2014 г. След придобиването от страна на КТБ през юни 2014 г. на 100% от капитала ѝ Общото събрание на акционерите на „Креди Агрикол България“ ЕАД взе решение за промяна на фирменото наименование на тази банка. Процесът на промяна на наименованието не беше приключил към момента на поставянето на банката под специален надзор, но след това Управителният съвет на БНБ, ръководен от целта да бъдат избегнати негативни комуникационни ефекти за уважаваната международна финансова институция *Crédit Agricole S.A.*, с която БНБ традиционно поддържа отлични надзорни отношения – даде предписания на квесторите да предприемат необходимите действия за вписване на съответните промени в Търговския регистър при Агенцията по вписванията. Промените бяха вписани на 8.08.2014 г.

(централната банка по-късно обяви, че няма служител с такова име). Това анонимно писмо се разпространи в интернет и дори бе изчетено изцяло по държавното Българско национално радио (без да бъде търсено предварителното потвърждение и мнение от БНБ). Писмото обяви, че подуправителят на БНБ, ръководещ управление „Банков надзор“, е призован на разпит в Софийската градска прокуратура. Писмото също твърдеше, че той е прикривал нередности в КТБ и не е осъществявал адекватен надзор върху тази банка.

Разпространението на анонимното писмо доведе до ускоряване тегленето на средства от КТБ.

По-късно през деня в свое прессъобщение БНБ обяви, че:

- е образувано досъдебно производство срещу подуправителя на БНБ, ръководещ управление „Банков надзор“, и за да не бъдат допускани съмнения за възпрепятстване на проверката, той е излязъл в отпуск до приключване на процесуалните действия;
- функциите на ръководител на управление „Банков надзор“ вече се изпълняват от главния директор на управлението;
- от момента, в който БНБ е уведомена за отнемане разрешението за достъп до класифицирана информация на подуправителя на БНБ, ръководещ управление „Банков надзор“, достъпът му до такива документи е преустановен.

Вследствие от тези събития продължи масираното теглене на средства от клиенти на КТБ.

Същия ден, на 18.06.2014 г., в БНБ се проведе среща с ръководството на КТБ, по време на която:

- се установи, че КТБ не разполага с достатъчно ликвидни активи, които да отговарят на изискванията за обезпечение пред БНБ с цел кредитиране от централната банка при условията на Наредба № 6;
- на ръководството на КТБ бе препоръчано да потърси незабавно ликвидна подкрепа за банката от нейните основни акционери;
- на ръководството на КТБ бе препоръчано да проведе разговори с правителството с цел проучване на възможността за получаване на ликвидна подкрепа съгласно реда и изискванията за предоставяне на държавна помощ в ЕС.

На **20.06.2014 г.** с писмо вх. № 4098 в БНБ се получи писмено уведомление от ръководството на КТБ, в което то:

- информира за изчерпване на ликвидността и преустановяване на разплащанията, както и на всички видове банкови операции;
- иска от БНБ да предприеме необходимите мерки, включително поставянето на КТБ под специален надзор.

Други писмени уведомления или искания от КТБ не бяха постъпвали до този момент.

Към 11:58 часа на същия ден по сметката на КТБ в платежната Система за брутен сетълмент в реално време *RINGS* разполагаемата наличност беше в размер на 237 773 лв. при наредени чакащи плащания за над 38 млн. лв.

С решение на Управителния съвет на БНБ:

- КТБ беше поставена под специален надзор за срок от 3 месеца;
- в КТБ бяха назначени квестори;
- спря се изпълнението на всички задължения на КТБ и се ограничи дейността на банката, като ѝ се забрани да извършва всички дейности;
- отстранени от длъжност бяха членовете на Управителния съвет и на Надзорния съвет на КТБ;
- от право на глас бяха лишени акционерите, притежаващи над 10% от акциите на КТБ, а именно – „Бромак“ ЕООД и *Bulgarian Acquisition Company II S.a.r.L.*

На пресконференция в сградата на БНБ при голям медиен интерес Управителният съвет на БНБ представи решението си.

В края на 20.06.2014 г. с писмо вх. № 78077 в БНБ се получи писмено уведомление и от ръководството на ТБ „Виктория“ ЕАД, което:

- информира за изчерпване на ликвидността ѝ, че считано от 14:42 часа на 20.06.2014 г., започнато преустановяване изплащането на средства в брой и по сметка на суми над 200 хил. лв., като последният такъв превод е бил осъществен в 15:31 часа;
- иска от БНБ да предприеме необходимите мерки, включително поставянето на ТБ „Виктория“ ЕАД под специален надзор.

Към 16:01 часа на 20.06.2014 г. по сметката на ТБ „Виктория“ ЕАД в платежната Система за брутен сетълмент в реално време *RINGS* разполагаемата наличност беше в размер на 7011 хил. лв. Наредените плащания, чакащи изпълнение с вальори 20.06., 23.06. и 24.06., надхвърляха 27 млн. лв.

На **22.06.2014 г.** с решение на Управителния съвет на БНБ:

- ТБ „Виктория“ ЕАД беше поставена под специален надзор за срок от 3 месеца;
- в ТБ „Виктория“ ЕАД бяха назначени квестори;
- спря се изпълнението на всички задължения на ТБ „Виктория“ ЕАД и се ограничи дейността на банката, като ѝ се забрани да извършва всички дейности;
- отстранени от длъжност бяха членовете на Управителния съвет и на Надзорния съвет на ТБ „Виктория“ ЕАД;
- от право на глас бяха лишени акционерите, притежаващи над 10% от акциите на ТБ „Виктория“ ЕАД, а именно КТБ, притежаваща 100%.

БНБ обяви, че недостигът на ликвидност в КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД е изолиран случай от цялата банкова система и не е свързан с функционирането на останалата част от банковия сектор.

След интензивни консултации с правителството и парламентарно представените политически сили, в събота и неделя, 21.06. и 22.06.2014 г., и анализ на различни варианти, БНБ предложи следните действия, които се планираше да бъдат извършени с подкрепата на правителството:

- възлагане на квесторите да организират изготвянето на анализ и оценка на активите и пасивите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД от независим външен одитор за срок от десет дни;
- при необходимост – отписване на капитала на акционерите на КТБ и отнемане на техните права в съответствие с предвидените от закона процедури;
- с цел запазване на дейността на КТБ при нейното оздравяване – увеличаване на капитала на КТБ, като увеличението да се поеме от държавната Българската банка за развитие и Фонда за гарантиране на влоговете;
- осигуряване при необходимост на ликвидна подкрепа на КТБ, за да се гарантира удовлетворяването в пълния размер на задълженията ѝ към клиентите.

С цел постигането на по-голяма сигурност за капиталовата адекватност бяха назначени три големи одиторски фирми, които да извършат в рамките на десет работни дни преглед на активите и пасивите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД. В КТБ проверката щеше да се извърши съвместно от „ДЕЛОЙТ ОДИТ“ ООД, „ЪРНСТ ЕНД ЯНГ ОДИТ“ ООД и „АФА“ ООД, а в ТБ „Виктория“ ЕАД – от „АФА“ ООД.

Гореописаните действия следваше да бъдат предприети до 20.07. с цел КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД да отворят на 21.07.2014 г. в 9:00 часа.

Решението за поставянето на двете банки под специален надзор беше мотивирано от ликвидния натиск върху тях и невъзможността да изпълняват задълженията си. Според надзорната отчетност на КТБ към управление „Банков надзор“ на БНБ общата капиталова адекватност на КТБ възлизаше на 13.71% в края на първото тримесечие на 2014 г. Същевременно обаче медийното отразяване на ситуацията около КТБ внесе съмнение относно качеството на активите и съответно капиталовата адекватност на банката.

Независимо от горепосочените действия във всеки един момент БНБ имаше готовност да разгледа всякакви законово допустими предложения за оздравяване на банката от страна на акционерите, но такива не постъпиха.³

В свое прессъобщение на **23.06.2014 г.** правителството потвърди подкрепата си за мерките, предприети от БНБ по отношение на КТБ. Беше обявено,

³ Комуникацията с основните акционери в КТБ е представена подробно в отделен раздел.

че всички мерки са изготвени заедно и в координация между правителството, Министерството на финансите и БНБ.

На **25.06.2014 г.** започна прегледът на активите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД.

Прегледът на активите беше частичен, с цел намирането на бързо разрешаване на ситуацията, като се отнасяше главно до кредитния и инвестиционния портфейл. Срокът за проверката бе 10 работни дни, а обхватът – 95.4% от кредитния и 99.1% от инвестиционния портфейл на КТБ, както и ограничен анализ на пасивите на банката. Оценката за ТБ „Виктория“ ЕАД беше с аналогичен обхват.

На **30.06.2014 г.** Управителният съвет на БНБ взе решение да бъдат намалени лихвените проценти по депозитите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД до средния им пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути.

На **11.07.2014 г.** на заседание на Комисията по бюджет и финанси в Народното събрание БНБ представи основните резултати от 10-дневния преглед на активите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД, както и следващите стъпки, които трябваше да бъдат предприети.

По отношение на ТБ „Виктория“ ЕАД проверката потвърди доброто състояние на кредитния портфейл и на неговото обезпечаване, както и наличие на необходимите провизии. Резултатите показваха добри практики в управлението на кредитния риск в банката.

По отношение на КТБ, одиторите бяха в състояние да дадат оценка на малко над 1/3 от кредитния портфейл. Одиторите заявиха невъзможност на онзи етап да изразят становище за кредитен портфейл в размер от около 3.5 млрд. лв. (което беше около 60% от общия кредитен портфейл на КТБ). За тази част от портфейла одиторите не успяха да оценят финансовото състояние на длъжниците и способността им да обслужват задълженията си към КТБ. Същото се отнасяше за наличието и качеството на обезпеченията. Невъзможността за даване на оценка се определяше от липсата на значителни части от кредитните досиета. Имаше сведения за унищожаване на документи в дните преди поставянето на банката под специален надзор, но бяха възможни и други причини за липсващата документация.

На основата на тези резултати беше установено, че не може да бъде получена оценка за качеството на активите, и оттам – на ефекта върху капиталовата адекватност на КТБ.

При вече изчерпани и неналични ликвидни активи и при неустановена капиталова адекватност се оказа невъзможно на КТБ да бъде предоставена ликвидност – нито от централната банка във функцията ѝ на кредитор от последна инстанция по реда на Наредба № 6 на БНБ (за което се изискват ликвидни активи като обезпечение пред БНБ), нито от държавата (поради изискването на правилата за държавна помощ в ЕС всяка получаваща ликвидна подкрепа банка да е доказано платежоспособна).

БНБ и правителството стигнаха до заключение, че при наличието на непълна информация и недостатъчни данни за качеството на активите на КТБ първоначалният план, включващ държавно участие в капитала на КТБ, не бе оправдан. Перспективата да бъде одържавена банка с неясно качество на активите и произтичащият от това възможен значителен недостиг на капитал предполага поемането на висока цена и рискове за данъкоплатците.

Ето защо първоначалният план бе изоставен и БНБ заедно с правителството и експерти на основните парламентарно представени партии разработиха нов. Подчертаваме, че новият план първоначално намери подкрепа на експертно ниво сред основните парламентарно представени сили.

Основната идея в новия план беше да бъдат обособени активите, за които може да се даде оценка, че се намират в добро състояние и могат да генерират доход на банката, както и пасивите на КТБ, с изключение на свързаните с основния акционер, които да се преместят в баланса на ТБ „Виктория“ и по този начин да се даде възможност на вложителите да получат достъп до сметките си и пълноценно банково обслужване на предварително обявената дата 21.07.2014 г.

Този план съдържаеше редица технически детайли, които се свеждаха до следните стъпки:

- Изкупуване от държавата на ТБ „Виктория“ ЕАД по цената, на която КТБ беше придобила 100% от акциите на тази банка;
- Прехвърляне на всички качествени активи и пасиви на КТБ към ТБ „Виктория“ ЕАД. Последното щеше да включва и депозитите на вложителите, с изключение на депозитите на основния акционер и на свързаните с него лица – те нямаше да бъдат покрити от държавата и оставаха в КТБ. Така ТБ „Виктория“ ЕАД щеше да бъде обособена като „добра“ банка;
- Ликвидна подкрепа за „добрата“ банка – използване на средствата от Фонда за гарантиране на влоговете за изплащането на гарантираните депозити в КТБ, включително необходимото допълване на недостига във Фонда със средства от държавния бюджет, спазвайки правилата за предоставяне на държавна помощ в ЕС и при механизми, съгласувани между ангажираните в процеса институции, в т.ч. Министерството на финансите и БНБ;
- Отнемане лиценза на КТБ и обявяването ѝ в несъстоятелност. Привилегировани кредитори на КТБ (в несъстоятелност) щяха да бъдат държавата в лицето на Министерството на финансите и Фондът за гарантиране на влоговете в банките.

По време на консултации на среща в Брюксел на **8.07.2014 г.**, основните параметри на плана бяха консултирани неформално с представители на Европейската комисия (Генерална дирекция „Конкуренция“), вкл. с вариант за покриване на депозитите над гарантирания размер от 196 хил. лв. Беше

постигнато разбирането, че той би предотвратил разпространението на несигурност сред вложителите в други банки и би ограничил негативните ефекти за целия банковия сектор.

Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) с писмо, изпратено на 14.07.2014 г., изрази готовност да участва в един такъв план, при условие че обособената „добра“ банка е в достатъчно добро финансово състояние и основните политически фактори, заедно с БНБ, имат съгласие по стратегията за разрешаване на казуса с КТБ. До днес не сме информирали българската общественост за заявения интерес от ЕБВР, защото до политическо съгласие не се стигна, но за тяхната готовност бяха информирани лидерите на политическите сили по време на срещата при президента на 14.07.2014 г.

Гореописаните стъпки можеше да бъдат осъществени единствено след приемането от Народното събрание на ново законодателство, въвеждащо нови инструменти за реструктуриране на банките. Причината за това е, че съществуващото към момента законодателство в България (включително свързаното с режима на специален надзор) е ограничено и не съдържа повечето от инструментите за оздравяване и реструктуриране на банки. Такива инструменти се предвиждат в приетата тази година нова Директива на ЕС за оздравяване и реструктуриране на банки⁴, срокът за чието транспониране в страните от ЕС е до края на 2014 г.

По тази причина заедно с техническата експертиза за изработването на новия план за КТБ БНБ и правителството предложиха и законови решения, позволяващи нови инструменти за реструктуриране на банките. Проектът беше представен на основните парламентарно представени политически сили.

В поредица от медийни прояви на **11.07.2014 г.**, включително на заседание на Комисията по бюджет и финанси на 42-то Народно събрание, БНБ насочи вниманието към нуждата от общи усилия и консенсус на политическите сили в Народното събрание. Без това и без приемането на ново законодателство, въвеждащо инструменти за реструктуриране на банките, планът за КТБ не можеше да бъде осъществен.

На **14.07.2014 г.** при Президента на Република България бе проведена среща за състоянието в банковата система и в частност за КТБ. Присъстваха лидерите на парламентарно представените политически сили, без „Атака“, министър-председателят, министърът на финансите, както и управителят и подуправителите на БНБ. По време на дискусиите стана ясно че политическите сили не могат да постигнат съгласие за подкрепа на предложения от правителството и

⁴ Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и Директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на Регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета.

БНБ план⁵. Не се постигна консенсус по това дали в казуса с КТБ да се спазва сегашното законодателство или да се предвиди нов специален закон.

В изявлението си след срещата президентът обобщи, че съществуващото българско законодателство във финансовия сектор е добре работещо, синхронизирано с добрите европейски практики и разполага с ясни механизми за действие.

Ето защо от този момент насетне действията на БНБ продължиха в рамките на съществуващото законодателство, като възможностите за отваряне на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД на 21.07. (срокът, съгласуван по-рано между правителството и БНБ) бяха изчерпани. От този момент нататък всяко решение задължително трябваше да се базира на нова, детайлна и безспорна оценка за качеството на активите на КТБ.

В свое прессъобщение на следващия ден, **15.07.2014 г.**, БНБ обяви, че поради липса на политическо съгласие относно предложения от централната банка и правителството законодателен подход продължава работа по процедурата на специален надзор в съответствие с изискванията на Закона за кредитните институции.

Освен това беше анонсирана възможността срокът на специален надзор да бъде удължен над първоначално определените 3 месеца.

На **25.07.2014 г.** в изпълнение на изискването на чл. 121 от Закона за кредитните институции квесторите на КТБ представиха Доклад за текущото състояние на банката. С доклада беше представен неаудитираният финансов отчет на банката към 30.06.2014 г.

Финансовият резултат на банката към 30.06.2014 г. беше загуба в размер на 65.3 млн. лв. и се дължеше изцяло на начислените през месеца разходи за обезценки на кредитния портфейл. Квесторите отбелязаха, че тези разходи за обезценки са били определени по съществуващите в КТБ процедури и вътрешни правила за определяне на обезценките на портфейлна основа, които не осигуряват пълно съответствие с изискванията на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) поради липсата на индивидуална оценка за големите експозиции. Квесторите отбелязаха също, че запазването на съществуващите правила в банката за определяне на обезценките на портфейлна основа би довело до по-бързото натрупване на обезценки само на основа на текущото състояние без индивидуална оценка на качеството.

Въз основата на неаудитираните отчети общата капиталова адекватност на банката към 30.06.2014 г. бе 10.54%, а адекватността на капитала от първи ред 7.86%.

В Доклада за текущото състояние на банката много подробно бяха изброени действията на квесторите в изпълнение на определените им със закона задължения. Предприети са били всички действия по текущото управление и

⁵ В този период политическите партии на практика вече бяха започнали предизборната кампания във връзка с предсрочните парламентарни избори на 5 октомври.

контрол върху дейността на банката в условията на специален надзор. Осигурено е било изпълнението на решенията на Управителния съвет на БНБ. Предприети са били и адекватни действия за защита интересите на банката както във взаимоотношенията с длъжниците, така и по отношение на кредиторите. Проведени са множество срещи с длъжници и кредитори.

Квесторите поставиха като основен въпроса за необходимостта от определяне на надеждна оценка на кредитния и инвестиционния портфейл на банката, която да отговаря на текущото състояние на кредитополучателите и емитентите и да съответства на МСФО.

Вземайки предвид информацията от Доклада за текущото състояние на банката, и в съответствие с действащите законови процедури по специалния надзор на **31.07.2014 г.** Управителният съвет на БНБ издаде следните задължителни предписания на квесторите на КТБ:

- Да създадат специален екип, който в срок до 15.09.2014 г. да организира подготовката на кредитните досиета за целите на анализа и оценката на активите и да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите, включително и за приемане на необходимите действия спрямо длъжници, които не осигуряват редовно обслужване на своите задължения към банката;
- Да сключат договор за правна помощ по прегледа на обезпеченията като част от процеса на окомплектоване и подготовка на кредитните досиета;
- Да сключат допълнителни договори с одиторските фирми „Ърнст енд Янг Одит“ ООД, „Делойт одит“ ООД и „АФА“ ООД за цялостна оценка на активите на банката, която да бъде осъществена в срок до 20.10.2014 г. на основата на резултатите по т. 2.1 и т. 2.2.
- Да предложат на БНБ проект на покана към акционерите за заявяване на интерес и деклариране на възможност за осигуряване едновременно на капитал и ликвидна подкрепа за КТБ АД.
- До 20.08.2014 г. да извършат промени във вътрешните правила и процедури за определяне на обезценките по кредитни експозиции с цел обезценките на експозиции със съществени нарушения в обслужването да се определят на индивидуална основа, с което да се постигне пълно съответствие с МСФО.
- Квесторите да представят в БНБ информация за хода на изпълнение на направените препоръки в срок до 5.09.2014 г.

На **15.08.2014 г.** Управителният съвет на БНБ разреши на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД да извършват:

- Платежни операции за целите на погасяване на кредити към банка, поставена под специален надзор, от сметки при същата банка на кредитополучателя, на негови съдължници или на негови поръчители, когато създадеността или поръчителството са възникнали преди 1.06.2014 г.;

- Безкасови операции по обмен на валута, когато такива са необходими за целите на погасяване на кредити.

На **16.09.2014 г.** Управителният съвет на БНБ взе решение за удължаване срока на специален надзор за КТБ АД и ТБ „Виктория“ ЕАД с още два месеца, съответно до 20 и 22.11.2014 г.

В свое прессъобщение същия ден БНБ оповести мотивите за това свое решение, като заяви, че към момента продължаваха да са налице условията, довели до поставяне на КТБ АД под специален надзор. Банката продължава да изпитва остър недостиг на ликвидност за изпълнение на задълженията си към депозантите и други кредитори, които са в размер общо на 6 227 521 хил. лв. към септември 2014 г., а за ТБ „Виктория“ ЕАД възлизат на 285 786 хил. лв.

БНБ също повтори, че преди да се направи ясна оценка на качеството на активите и капиталовата адекватност на КТБ АД не е възможно да бъдат взети икономически обосновани и правно обвързващи решения за бъдещето на банката. На база резултата от оценката на активите на КТБ АД, докладваното съотношение на капиталовата ѝ адекватност и заявените междуременно инвестиционни намерения от *EPIC* в периода от 1.11.2014 г. до 20.11.2014 г. трябва да бъде взето окончателно решение относно КТБ.

По отношение на ТБ „Виктория“ ЕАД БНБ обяви следното:

- С оглед на това, че КТБ АД е поставена под специален надзор поради недостиг на ликвидност тя не може да предостави ликвидна подкрепа на ТБ „Виктория“ ЕАД. Съответно ТБ „Виктория“ ЕАД не разполага с ликвидни активи, които да отговарят на изискванията на Наредба № 6 на БНБ и срещу които тя да може да получи ликвидност от БНБ по реда на правилата за кредитор от последна инстанция.
- Независимо от факта, че оценката на активите и надзорните отчети на ТБ „Виктория“ ЕАД показват, че към момента банката посреща регулаторните изисквания за капиталова адекватност, банката не може да получи държавна помощ, тъй като при разрешаването на такава помощ от Генерална дирекция „Конкуренция“ на Европейската комисия ТБ „Виктория“ ЕАД трябва да се разглежда като част от групата на КТБ и изискванията за държавна помощ трябва да са изпълнени от групата като цяло. На този етап обаче предвид неяснотата по отношение на капиталовата адекватност на КТБ не може да се докаже пред ЕК, че КТБ има достатъчно ниво на капиталова адекватност за получаване на държавна помощ.
- Ето защо единственият източник за осигуряване ликвидност на ТБ „Виктория“ ЕАД остава продажба на неликвидни активи – портфейл от кредити. На тази основа бяха дадени предписания на квесторите на ТБ „Виктория“ ЕАД да предприемат следните действия:
 - подготовка за провеждане на тръжна процедура по продажба на обособени части от кредитния портфейл на банката с цел осигуряване на необходимата ликвидност за посрещане на задължени-

ята на банката към вложители и кредитори. В изпълнение на тази задача квесторите на ТБ „Виктория“ ЕАД са подготвили проект на договор с консултанта „Ърнст енд Янг Одит“ ООД и проект на покана за участие в тръжната процедура за продажба на обособени части от кредитния портфейл на банката;

- оптимизиране на административните разходи;
- осигуряване на операционна самостоятелност чрез преразглеждане на съществуващите договори за поддръжка на информационните и счетоводните системи и евентуално сключване на такива, които са оправдани с оглед обема и сложността на бизнес модела на банката.

- Във връзка с тръжната процедура и събирането на индикативни оферти от банките за продажбата на обособени части от кредитния портфейл на ТБ „Виктория“ ЕАД задължителните предписания на БНБ до квесторите бяха следните:

- в срок до 23.09.2014 г. да изпратят покани до банките за участие в тръжна процедура за продажба на обособена част от кредитния портфейл на банката, като при наличие на интерес осигурят представянето на окончателните оферти не по-късно от 15.10.2014 г.;
- в срок до 20.10.2014 г. да внесат в БНБ доклад за получените оферти с информация дали най-високата предложена цена покрива всички задължения на ТБ „Виктория“ ЕАД от кредитори и депозанти и в какъв срок.

На **20.10.2014 г.** квесторите на КТБ внесоха в БНБ доклади за извършени от „Ърнст енд Янг Одит“ ООД, „Делойт България“ ООД и „АФА“ ООД анализ и оценка на основни балансови позиции и издадени банкови гаранции на клиенти на КТБ⁶.

На **21.10.2014 г.** на свое заседание Управителният съвет на БНБ прие доклад за анализа и оценката на активите на КТБ, извършена от одиторските фирми „Ърнст енд Янг одит“ ООД, „Делойт България“ ООД и „АФА“ ООД в периода 5.08–20.10.2014 г.

Извършеният анализ и оценка на активите се основаваше на принципите за признаване и оценяване съгласно приложимите международни стандарти за финансова отчетност. Оценката беше извършена на база отчетените по регистрите на банката към 30.06.2014 г. активи и банкови гаранции с отразяване на всички съществени събития до 30.09.2014 г., оказващи влияние върху анализа.

Към 30.09.2014 г. общата сума на всички активи на банката е в размер на 6662 млн. лв. Заключениеето на одиторските фирми е за необходимост от обезценки на активи на банката с общ размер 4222 млн. лв.

⁶ БНБ не е страна по договорите между квесторите на КТБ и одиторските фирми и докладите могат да се разпространяват само със съгласието на одиторите и при определени от одиторите условия.

Балансът на банката към 30.09.2014 г. преди отразяване на резултатите от анализите и оценките, възложени на одиторските фирми „Делойт България” ООД, „Ърнст енд Янг Одит” ООД, и „АФА” ООД, е представен в следната аналитична таблица:

(балансова стойност в млн. лв.)	30.06.2014 г.	30.09.2014 г.
АКТИВИ		
Парични средства и парични салда при централни банки	144	331
Ценни книжа	775	598
в това число:		
държавни ценни книжа – български	381	207
от тях заложени в полза на държавния бюджет	112	113
Кредити и вземания	5 541	5 606
в т.ч. корпоративни	5 500	5 522
Други активи	435	128
ОБЩО АКТИВИ	6 896	6 662
ПАСИВИ		
Депозити от кредитни институции	154	224
Депозити от финансови институции	343	363
в т.ч. задължения по корпоративна емисия	220	239
Депозити на бюджетни организации (обезпечени с ДЦК)	96	100
Депозити от нефинансови предприятия	1 220	1 199
в т.ч.:		
държавни и общински предприятия	352	378
други публични предприятия	34	35
частни предприятия	813	766
Депозити от граждани и домакинства	4 304	4 371
в т.ч.:		
местни лица	4 068	4 132
чуждестранни лица	210	213
неправителствени организации	26	26
Други пасиви	56	2
Общо привлечени средства от клиенти	6 173	6 260
Подчинен дълг	202	205
Капитал	521	198
ОБЩО ПАСИВИ И КАПИТАЛ	6 896	6 662

Основните промени по баланса на банката отразяват получени погашения за периода, начислени но неплатени лихви по активите и пасивите на банката, прекласифициране на експозиции и консолидация на паричните средства.

Високоликвидните средства на банката (парични средства по сметки в централната банка и в наличност) към 30.09.2014 г. са 331 млн. лв. Увеличението от 187 млн. лв. в сравнение с 30.06.2014 г. е резултат от прехвърляне по сметки в БНБ на средства, държани по кореспондентски сметки в търговски банки, и постъпления от погашения по главници и лихви.

За периода са начислени разходи за обезценки, възникнали в резултат на разкрити загуби и прекласификация на експозиции:

1. Най-големи са загубите в резултат от извършената на 20.06.2014 г. счетоводна операция, отразяваща изтегляне на каса на 206 млн. лв. срещу неизпълнено задължение на „Бромек“ ЕООД за връщане на парите на 30.06.2014 г., което е отчетено като актив под формата на това вземане. За него на практика не съществуват ясни основания нито за фактическото му възникване, нито за реалната му събираемост от банката. Поради това неговата стойност е нула в съответствие със стандартите за признаване на активи по Международните стандарти за финансово отчетяване (МСФО).
2. През разглеждания период бе установена и друга подобна операция. В резултат на заемообразно предоставяне на ДЦК на стойност 80 млн. евро на „ТЦ-ИМЕ“ АД, които то не е в състояние нито да върне (или възстанови), нито алтернативно да заплати дължимото възнаграждение, сумите, отчитани като част от инвестиционен портфейл ДЦК, са преквалифицирани във вземане от „ТЦ-ИМЕ“ АД. Тъй като дружеството е в процедура по несъстоятелност и вероятността това вземане да бъде събрано е минимална, последното е обезценено на 100%.
3. В балансовата стойност на кредитния портфейл към 30.09.2014 г. са отразени обезценки за 148 млн. лв., които са определени на портфейлна основа съгласно действащата до 20.08.2014 г. политика за определяне на загуби от обезценка.

Практиката за определяне на загуби от обезценки на експозициите е била изцяло изградена според концепциите на отменената през април 2014 г. Наредба № 9 на БНБ. След нейната отмяна не са предприети действия от банката за установяване на нова политика за определяне на загуби от обезценка в съответствие с правилата на Международен счетоводен стандарт 39. Прилаганата от банката политика за определяне на загуби от обезценка е позволявала да се отчитат ниски разходи за обезценки, тъй като кредитите са поддържани „редовни, без просрочия“, без да са ясни източниците на средства, използвани за погасяване, в резултат на което формално са били оценявани на портфейлна основа с минимални очаквания за загуби от обезценки. Извършен тест в банката при отчитане на фактически просрочия показва, че формалното прилагане на тази политика към 30.09.2014 г. би дало като резултат загуби от обезценки по кредитния портфейл в размер на 4757 млн. лв.

С цел отстраняване на установените слабости в политиката на банката за определяне на загуби от обезценки на финансови активи и методиките за

нейното приложение квесторите са предприели мерки за актуализиране и допълване на политиката на банката за определяне на загуби от обезценки на финансови активи. По този начин се постига по-справедливо и надеждно оценяване на реалната възвръщаемост на отделните кредитни експозиции, и то на индивидуална база, като се вземат предвид и всички валидни и изпълними обезпечения. Доразработването на политиката бе съчетано с множество действия за широкообхватна актуализация на наличната информация – финансова, нефинансова и правна – за кредитополучателите, за инвестициите и за издадените гаранции, както и за обезпеченията, дадени в полза на банката.

В изпълнение на решение на УС на БНБ от 31.07.2014 г. квесторите на КТБ са възложили на одиторските фирми „Делойт България” ООД, „Ърнст енд Янг Одит” ООД, и „АФА” ООД ангажимент да извършат анализ и оценка на основни балансови позиции (в т.ч. извадка от кредити, инвестиционен портфейл, ценни книжа, други активи, недвижими имоти) и издадени банкови гаранции от банката, в срок до 20.10.2014 г. Същото решение възлага на квесторите да създадат специален екип, който да подготви кредитните досиета за целите на одиторската оценка и да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите.

Съгласно обхвата, посочен в Писмо за поемане на ангажимент, изброените одиторски фирми извършиха анализ и оценка на основни балансови позиции (в т.ч. извадка от кредити, инвестиционен портфейл, ценни книжа, други активи, недвижими имоти) и издадени банкови гаранции от банката. Извършеният анализ се основава на водещите принципи за признаване и оценяване на приложимите МСФО. Оценката е извършена на база отчетените по регистрите на банката към 30.06.2014 г. активи и банкови гаранции с отразяване на всички съществени събития, оказващи влияние върху анализа спрямо 30.09.2014 г. За целта е използвана събраната от банката и налична информация с отчитане на всяка допълнителна важна информация към друга последваща дата, но не по-късно от 30.09.2014 г. Извършеният анализ и оценка са направени при презумпцията за запазване на банката като действащо предприятие. Приложените методики и техники на установяване и изчисляване на необходимата обезценка на кредитния портфейл са базирани както на МСФО, така и на добрите практики, прилагани от Европейската централна банка.

Още преди началото на работата на одиторските фирми квесторите на банката организираха процес на събиране на допълнителна информация, необходимостта от която бе идентифицирана по време на предварителния преглед на активите, извършен от същите фирми в периода 25.06.–08.07.2014 г. От кредитополучателите са изискани детайлизирани списъци за предоставяне на историческа и прогнозна информация, а на тези, които не са предоставили пълния набор от информация, неколkokратно са изпращани напомнителни писма. Допълнителна информация е събрана и в резултат на допълнителните срещи и разговори с кредитополучателите, с които квесторите са успели да

осъществяват контакт. Също така са изготвени правни становища за валидността на обезпеченията, а при необходимост са изготвяни и актуални оценки за валидни обезпечения.

Резултатите от анализа и оценката на одиторите са, както следва:

Балансова позиция	Стойност според регистрите на банката към 30.06.2014 г.	Стойност според регистрите на банката към 30.09.2014 г.	Необходима обезценка на база извършените анализ и оценка
по извадка	<i>млн. лв.</i>	<i>млн. лв.</i>	<i>млн. лв.</i>
Предоставени кредити на нефинансови институции и други клиенти (кредитен портфейл)	5 301	5 335	-4 057
Инвестиции на разположение за продажба (инвестиционен портфейл)	380	376	-144
Ценни книжа (инвестиции), държани за търгуване (портфейл за търгуване)	11	9	0
Други активи	353	141	-3
Имоти, собственост на банката	60	59	-18
Инвестиция в ТБ „Виктория“	5	5	0
Обща сума	6 109	5 925	-4 222

За целите на оценката активите на КТБ са разделени в следните групи: кредитен портфейл, инвестиционен портфейл (акции и облигации), портфейл от ценни книжа държани за търгуване (облигации), издадени банкови гаранции и акредитиви, недвижими имоти (сгради и земя) и други активи, вкл. инвестицията в ТБ „Виктория“ ЕАД. Въз основа на извършената работа от одиторските фирми са налице следните обобщени резултати.

Оценката на кредитния портфейл на банката включва експозициите на 138 фирми кредитополучатели с общ размер на задълженията към 30.09.2014 г. 5335 млн. лв., или 96.6% от общия корпоративен кредитен портфейл. Изводите от извършените от трите одиторски фирми анализ и оценка са изключително сходни и могат да бъдат обобщени, както следва:

1. За 14 кредитополучателя с общ размер на експозициите 441 млн. лв. няма признаци за обезценка или обезценката е минимална. Независимо че в пет от случаите не са установени съществени валидни обезпечения, финансовото състояние на фирмите дава основание за заключение, че за тази група са необходими обезценки в размер на 46 млн. лв.

2. За 29 кредитополучателя с общ размер на експозициите от 888 млн. лв. е установена оперативна дейност, резултатите от която не подкрепят в достатъчна степен обслужването на кредитите ѝ. За тези дружества са установени съществени признаци за влошаване на финансовото им състояние (трайно намаляващи приходи и/или печалби; загуба от дейността; отрицателен собствен капитал и т.н.) и/или бизнес, чийто предмет на дейност и мащаб не е съпоставим с размера или целта на предоставения заем; за четири от дружествата не са идентифицирани валидни обезпечения. Общо за тази група изводът е, че са необходими обезценки в размер на 594 млн. лв.
3. Група от 6 кредитополучателя с обща експозиция 377 млн. лв. може да бъде определена като дружества с оперативна дейност с висока степен на бизнес зависимост от малко на брой свързани лица. Като цяло за групата са необходими обезценки в размер на 216 млн. лв.
4. Най-голямата група от 82 кредитополучатели се състои от такива, които в преобладаващата си част (67 случая) нямат собствена оперативна дейност или тя е силно ограничена, а приходите им се генерират изцяло или преобладаващо от трети лица. Общата експозиция на всички дружества от групата е 3434 млн. лв., или 64% от кредитния портфейл.

Това са дружества и холдингови компании, чиято основна дейност е предимно инвестиционна, в много случаи без собствен персонал и друга оперативна дейност. Много от тях са новосъздадени (т.е. създадени в рамките на до 12 месеца преди отпускането на първия кредит) или такива с цел придобиване на дялове и акции в други дружества. В повечето от кредитните досиета на кредитополучателите от тази група не са намерени подробни бизнес планове или друга информация, която да подкрепя икономическата целесъобразност за отпускане на кредитите, очакваните парични потоци на кредитополучателите и източниците за погасяване на съответните кредити. За голяма част от кредитните досиета не са налични документи, удостоверяващи дали кредитът е използван съгласно целта, описана в договора за кредит.

Обезпечения по тези кредити са залози на материални активи, бъдещи вземания с постъпления по банкови сметки на кредитополучателя в банката, акции на придобитите предприятия или търговски предприятия. В резултат на правния анализ преобладаващата част от тези обезпечения се оказват с пропуски при тяхното учредяване или несъществуващи, което ги прави нереализируеми. Към 30.09.2014 г. в резултат на анализа на кредитополучателите в тази категория коефициентът на покритие на дълга с валидни обезпечения, като се вземе предвид възстановимата им стойност, е едва около 2%.

Според счетоводните баланси на кредитополучателите от тази група в случаите, когато такива са налични, голяма част от тях отчитат значи-

телни вземания от трети лица или инвестиции в други предприятия. В хода на работата по анализа и оценката квесторите са изискали неколkokратно подробна информация за тези активи с цел оценка на потенциала на кредитополучателите да ги реализират и съответно осигурят необходимите парични потоци за обслужване на кредитите. Въпреки многократните искания от страна на квесторите за допълнителна информация за тези активи кредитополучателите не са предоставили цялата поискана информация или не са предоставили никаква информация.

Кредити в размер на 1394 млн. лв. за кредитополучатели от тази група са предоговаряни многократно, като са удължавани сроковете за тяхното погасяване. Обслужването на преобладаващата част от тези кредити както по отношение на главницата, така и относно плащането на лихви е преустановено след поставянето на банката под специален надзор и към 30.09.2014 г. са налице значителни просрочия.

Предвид на тези значителни недостатъци на кредитите в тази група, липсата на съществена информация, необходима за оценката на кредитния риск, и невъзможността на банката да получи такава по време на анализа и оценката, одиторите правят заключение, че не е налице основание, което да потвърди, че банката упражнява или може да придобие контрол върху ползите от активите на тези дружества. Следователно преценката за тези кредити е, че те следва да бъдат напълно обезценени след вземане предвид на валидните обезпечения, където има такива. Изводът от оценката е, че за тази група кредити има основания за начисляване на съществена обезценка в размер на 3021 млн. лв.

5. Сходна по способността си да обслужва кредитите е група от 5 дружества, които макар и да имат оперативна дейност, не постигат резултати, позволяващи обслужването на кредитите, а валидните обезпечения, доколкото ги има, са на ограничена стойност. При експозиция от 172 млн. лв. за тази група ще е необходима обезценка от 166 млн. лв.
6. Като отделна група са посочени две дружества, за които вече е открита процедура по несъстоятелност и очакваната загуба е оценена на 14 млн. лв.

Сумарно към 30.09.2014 г. общата сума на брутната балансова стойност на кредитите от извадката е в размер на 5335 млн. лв. с оценка за необходими обезценки по тях в размер на 4057 млн. лв.

Анализът и оценката на портфейла от ценни книжа също се основава на приложимите стандарти на МСФО за признаване и оценяване, както и на наличната и събрана допълнително информация за пазарите и емитентите на ценни книжа. Оценени са 14 експозиции в корпоративни ценни книжа, за пет от които има активен пазар. От тези, за които няма активен пазар, четири

са оценени по справедлива стойност на базата на модел и три на основата на справедлива стойност, намалена с обезценка. В отделните случаи, когато емитентите са и кредитополучатели, е взета предвид и оценката за качеството на тяхната кредитна експозиция към банката. Изводът от докладите на одиторските фирми е за необходимост от обезценки на ценни книжа в размер на 144 млн. лв.

По отношение на другите активи, обхванати в оценката на одиторските фирми, включително недвижими имоти и банкови гаранции, е определена необходимост от обезценка в размер на 30 млн. лв. в съответствие с приложимите МСФО.

Въз основа на баланса на банката и резултатите от анализа и оценката на основни балансови позиции (в т.ч. извадка от кредити, инвестиционен портфейл, ценни книжа, други активи, недвижими имоти) и издадени от банката банкови гаранции могат да се направят следните изводи.

След поставянето на банката под специален надзор бяха установени множество пропуски, допускани преди поставянето ѝ под специален надзор:

- В процеса на отпускане на кредити липсва задълбочено проучване на кредитоискателите, отсъстват пълни анализи на бизнес планове и разчети относно проектите, обосноваващи финансирането.
- Липсва контрол при учредяването и текущото наблюдение на договоряните обезпечения. Извършеният анализ показва, че значителна част от обезпеченията са с пропуски при тяхното учредяване или са несъществуващи, което ги прави нереализуеми. Коефициентът на покритие на кредитния портфейл на банката с валидни обезпечения е около 13%.
- Липсва текущо наблюдение и контрол върху дейността на кредитополучателите и целевото използване на средствата от отпуснатите кредити. Допускани са множество предоговаряния на кредити, без да са налице необходимите обосновки за това.
- Документацията в кредитните досиета не е поддържана в състояние, което да позволява на банката да управлява своите вземания с цел получаване на икономическите ползи, свързани с тях.
- В дейността на банката се наблюдават необичайни за банковата система порочни бизнес практики, които са извършвани чрез сложни операции, целящи прикриване същността на сделки и трансакции. Един от примерите за това е специфичният начин на кредитиране, опосредствано от „дружества със специална цел“, холдинги и други подобни с цел финансиране придобиването на активи, което не отговаря на стандартните и надеждни банкови практики.
- Представяните от ръководството на банката преди нейното поставяне под специален надзор финансови и надзорни отчети пред управление „Банков надзор“ на БНБ са били недостоверни и подвеждащи.

Ръководството на банката не се е придържало към разумни и консервативни банкови практики.

Поради гореизброените причини БНБ изпрати докладите на одиторите на вниманието на Софийската градска прокуратура.

Управителният съвет на БНБ на **21.10.2014 г.** взе решение:

- да възложи на квесторите да осчетоводят в съответствие с МСФО в баланса на банката резултатите от оценката и анализа на активите на КТБ към 30.09.2014 г.;
- да възложи на квесторите до 31.10.2014 г. да представят в управление „Банков надзор“ на БНБ съответните финансови и надзорни отчети, които са необходими за вземане на решенията, предвидени в Закона за кредитните институции.
- на 27.10.2014 г. в първия работен ден на 43-тото Народно събрание с цел вземането на информирано решение и подпомагане работата на народните представители по казуса КТБ Управителният съвет на БНБ да внесе в Народното събрание обобщена информация за събитията и всички действия на БНБ по отношение на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД – от 20.06.2014 г. (деня на поставяне на КТБ под специален надзор) до 27.10.2014 г.

На основа на данните от анализа, оценката и заключението на одиторските фирми за размера на необходимите обезценки се очаква КТБ да отчете пред управление „Банков надзор“ на БНБ отрицателен собствен капитал.

След получаването на финансовите и надзорните отчети действията на съответните институции и тяхната последователност следват разпореждането на съществуващата законова рамка:

- Законното задължение за отнемане лиценза на банка, която има отрицателен собствен капитал (според чл. 36, ал. 2, т. 2 на Закона за кредитните институции).
- Решението за отнемане на лиценза се взема в срок до 5 работни дни от установяване на неплатежоспособността, т.е. от получаването на надзорните отчети, показващи отрицателния собствен капитал на КТБ (според чл. 36, ал. 3 на Закона за кредитните институции).
- Искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на КТБ (според чл. 37, ал. 2 на Закона за кредитните институции).
- До 20 работни дни от датата на решението за отнемането на лиценза на банката Фондът за гарантиране на влоговете в банките започва изплащането на гарантираните размери на влоговете (според чл. 23, ал. 5 на Закона за гарантиране на влоговете в банките). При наличие на изключителни обстоятелства Фондът може да удължи този срок с не повече от 10 работни дни (според чл. 23,

ал. 6 на Закона за гарантиране на влоговете в банките).

- Фондът за гарантиране на влоговете в банките изплаща гарантите размери на влоговете чрез търговска банка/търговски банки, определена от неговия Управителен съвет. В срок не по-късно от 7 работни дни преди започване изплащането на гарантираните суми Управителният съвет на Фонда за гарантиране на влоговете в банките е длъжен да оповести в най-малко 2 централни ежедневника деня, от който вложителите могат да получат гарантите суми, както и банката, чрез която ще се извършват тези плащания (според чл. 23, ал. 2 и ал. 4 на Закона за гарантиране на влоговете в банките).

Други, вместо гореописаните, решения и действия на БНБ и/или на Фонда за гарантиране на влоговете в банките, вкл. свързани с реструктуриране на КТБ, ще бъдат възможни единствено ако Народното събрание в рамките на законодателните си правомощия намери за уместно и своевременно приеме изменения и допълнения на действащото законодателство, включително и по отношение на ресурсното обезпечаване.

III. ЦЕЛ, ОБХВАТ И ИЗВОДИ НА НАДЗОРНАТА ИНСПЕКЦИЯ В „КОРПОРАТИВНА ТЪРГОВСКА БАНКА“ АД, ИЗВЪРШЕНА В ПЕРИОДА 7.07.–14.10.2014 г., НА БАЗА ДАННИТЕ КЪМ 30.06.2014 г.

Успоредно с назначаването на преглед на активите на КТБ АД от трите одиторски фирми – „Делойт Одит” ООД, „АФА” ООД и „Ърнст енд Янг Одит” ООД – изпълняващата длъжността подуправител на управление „Банков надзор“ назначи проверка на място в банката. Надзорната инспекция бе извършена в периода 7.07.–14.10.2014 г. на база данни към 30.06.2014 г. В тази инспекция взеха участие 22 души, което е прецедент, доколкото при стандартна надзорна инспекция екипите се състоят обичайно от 3–6 души.

Инспекцията протече в 3 етапа, чиито обхват и цели бяха, както следва: **1 етап** – установяване пълнотата на кредитните досиета, които са били обект на преглед при последната надзорна инспекция (на база данни към 31.03.2013 г.) и сравнение със съдържанието на същите към дата 30.05.2014 г.; **2 етап** – оценка на администрирането на кредитните досиета за кредити, отпуснати след 31.03.2013 г., както и кредитни сделки, непопадащи в извадката на прегледаните такива от последната надзорна инспекция, проведена по данни към 31.03.2013 г., но включени в извадката на трите одиторски фирми, извършващи прегледа на активите; **3 етап** – проследяване на паричните потоци, свързани с усвояването на средствата по тях и обслужването им; вероятната свързаност на кредитополучателите от кредитния портфейл на банката; произхода на средствата за увеличението на акционерния капитал и емисията на други капиталови инструменти, включени в капитала на институцията.

Установяване пълнотата на кредитните досиета, които са били обект на преглед при последната надзорна инспекция, приключила през юни 2013 г.

По време на този етап инспекцията прегледа 146 броя кредитни досиета на 66 броя кредитополучатели от кредитния портфейл на банката към 31.05.2014 г., с обща балансова стойност преди обезценка в размер на 2 481 303 хил. лв. и съпоставяне на съдържанието им към юни 2013 г. Инспекцията установи, че при сравнение със съдържанието на същите кредитни досиета, проверявани към юни 2013 г., при 54% от прегледаната извадка кредити в досиетата липсват документи относно: актуалното финансово състояние на длъжниците; документи, доказващи наличието на обезпечения, не са вписани особените залози по вземанията по сметки на кредитополучателите, където такива са учредени в полза на банката; документи, доказващи надлежното учредяване в полза на банката на залози върху различни активи, посочени

като обезпечения по кредити; документи, удостоверяващи целта на изразходването на средствата по кредитна сделка.

Такива констатации за непълноти в кредитните досиета от проверяваната извадка не са направени в доклада за надзорната инспекция към юни 2013 г.

Преглед и оценка на администрирането на кредитни експозиции

За изпълнението на тази задача беше извършен преглед на движенията по разплащателни и заемни сметки на 91 броя кредитополучатели с 208 броя кредита, чиято обща брутна стойност преди обезценка към 30.06.2014 г. е в размер на 3 710 407 хил. лв., представляваща 67% от кредитния портфейл на банката в размер на 549 240 хил. лв.

Почти всички кредити от извадката са били обслужвани в съответствие с договорените погасителни планове (98.28% от проверяваната извадка), като първите просрочени вноски по главница и/или лихва са към края на юни 2014 г. През същия месец за част от кредитите са сключени анекси с цел отлагане плащанията на дължимите погасителни вноски за срок от три месеца (с обща брутна балансова стойност 1 067 294 хил. лв., или 28.76% от извадката). От тази констатация може да се направи изводът, че с този подход банката е позволила на определени кредитополучатели да прикрият невъзможността си да погасяват своите задължения, което съответно води до подаване в БНБ на невярна информация относно качеството на въпросните кредити.

В процеса на инспекцията беше установено, че преобладаващата част от проверените експозиции са отпуснати за инвестиции (с обща брутна балансова стойност 2 956 188 хил. лв., или 77% от извадката), вкл. за покупка на акции или дялове на трети лица (обща брутна балансова стойност 1 213 350 хил. лв.).

При прегледа на кредитните досиета в процеса на надзорната инспекция в банката бяха идентифицирани следните пропуски по тяхното администриране: **1)** липса на достатъчно детайлна обоснованост в кредитните становища и мониторинговите прегледи при разрешаване и последващо предоговаряне на сделките – недостатъчна писмена информация, обосновка и данни за предмета на дейност, бизнес и конкурентна среда, конкретика на финансирането, анализ на кредитоспособността на клиентите, анализ на ниво свързани лица и други; **2)** липса на информация и задълбочени анализи относно източниците за издължаването на кредитите, особено в случаите, при които дейността на кредитополучателите е свързана единствено с финансирания от банката проект; **3)** недостатъчна обезпеченост на кредитните сделки и/или липса на документи за надлежното учредяване на обезпеченията по тях в полза на банката; **4)** липса на актуални финансово-счетоводни отчети и/или разшифровки към тях, което ограничава възможността за анализ на текущите фирмени данни и изчисляване на финансови показатели, позволяващи формиране на достоверна оценка за финансовото състояние на кредитополучателите.

Инспекцията констатира също, че в предоставените кредитни досиета са налични финансово-счетоводни отчети на кредитополучателите, които касаят почти изцяло предходни периоди, като в единични случаи се съдържат отчети към 31.03.2014 г. или 30.06.2014 г. Годишните ФСО за 2013 г. или предходни периоди не са придружени с детайлни разшифровки на отделни пера от баланса и отчета за приходите и разходите на фирмите, на базата на които могат да се установят определени търговски вземания и задължения. Изложената по-горе констатация в голяма степен се отнася и за дружества, чиито акции или дялове са придобити от финансирани от банката кредитополучатели, финансовото състояние на които е тясно обвързано с приходите на придобитите дружества.

В процеса на проследяване на паричните потоци по заемните и разплащателните сметки на кредитополучателите инспекцията обхвана периода от отпускането на средствата по кредита до датата на извършване на прегледа на съответния паричен поток, което в някои случаи надвишава период от пет години. В резултат на проверката прави впечатление наличието на огромен брой парични потоци между определен брой дружества, които са кредитополучатели или клиенти на банката.

Инспекцията изследва и паричните потоци, служещи за погасяване на кредитните експозиции на част от извадката. Анализът показва, че 42% от погашенията са средства с първоначален източник усвоени кредити, преминаващи през няколко сметки на различни дружества, насочени посредством индиректни преводи към кредитополучатели на банката. Следователно, може да се направи извод, че с подобни техники банката е поддържала изкуствено качеството на значителна част от кредитния си портфейл, като е докладвала несравнимо високо ниво на обслужваните кредити. Това е подвеждаща и измамна практика за управление качеството на кредитния портфейл, която трудно може да бъде установена при стандартна надзорна инспекция на място.

Бяха проучени и част от паричните потоци на „ТЦ ИМЕ“ АД, „Бромек“ ЕООД и „Фина Ц“ ЕООД, най-значимите преводи от които са през сметките на „ТЦ ИМЕ“ АД. Към 30.06.2014г. „ТЦ ИМЕ“ АД не е кредитополучател на банката. Проследени са движенията по разплащателната му сметка в левове, обхващащи период от 1.01.2007 г. до 25.06.2014 г. Установено бе наличие на значителни обороти в размер на милиарди левове, като през левовата сметка на дружеството индиректно преминават част от средства, наредени от други дружества, в т.ч. и от усвоени кредити, отпуснати от банката. Същевременно „ТЦ ИМЕ“ АД е източник на средства, служили за погасяване на кредити на други дружества. Следователно, умишлено и преднамерено са използвани средства от сметките на „ТЦ ИМЕ“ АД с цел прикриване на погашения по съществуващи кредити с отпуснати от банката нови кредити, което е трудно да се докаже формално на база наличните законови разпоредби. Бяха селектирани дружества, чиито разплащания се осъществяват посредством преводи от и към „ТЦ ИМЕ“ АД, сред които най-големите преводи са с: „Краун Медиа“

ЕАД, „Фина Ц“ ЕООД, „ИПС“ АД, „Фина С“ АД, „Бромак“ ЕООД, „Технотел Инвест“ АД, „Вивес“ АД, „Кен Трейд“ ЕАД, КТБ АД, „Варна Тауър“ ООД, „Балканска медийна компания“ ЕАД и др.

Увеличение на капитала

В резултат от проверката на паричните потоци и установяването произхода на средствата за увеличението на акционерния капитал през май 2013 г. (86 329 хил. лв.) и по договорите за предоставяне на подчинен срочен дълг след 5.10.2011 г. (183 848 хил. лв.) беше установено, че значителна част от средствата за увеличение на капитала на „КТБ“ АД в периода от 5.10.2011 г. до 24.03.2014 г. са с първоначален произход от усвоени кредити, отпуснати от самата банка.

За периода преди влизане в сила на Регламент № 575/2013, в сила от 1 януари 2014 г., разрешенията за включване на подчинените срочни дългове в капитала от втори ред са издавани в съответствие с Наредба № 8 на БНБ. Съгласно разпоредбите на чл. 4, ал. 2, т. 3 от Наредбата не фигурира изискване за произхода на средствата, които се предоставят като подчинен срочен дълг. Въпреки това извършените операции за увеличението на акционерния капитал и на допълнителния капитал (чрез подчинени заеми) не може да се определи като разумна и консервативна банкова практика, тъй като се поставят под съмнение качеството и размерът на регулаторния капитал, въз основа на който се изчислява капиталовата адекватност. В действащия Регламент № 575/2013, в сила от 1 януари 2014 г., има изрично изискване както за базовия собствен капитал от първи ред (акционерен капитал) съгласно чл. 28, параграф 1 буква „б“, така и за подчинените заеми (включени в капитала от втори ред) съгласно чл. 63 буква „в“ да не са финансирани нито пряко, нито непряко от банковата институция. За доказване на това обстоятелство в чл. 1.3 от договора за подчинен срочен дълг от 24.03.2014 г., подписан от КТБ АД и „ТЦ-ИМЕ“ АД изрично е записано:

„Предоставянето на подчинения срочен дълг не се финансира пряко или непряко от КТБ АД.“

Следователно, ръководството на КТБ АД е представило пред БНБ невярна информация с оглед получаване на разрешение за включване на този подчинен срочен дълг в капитала на банката от втори ред.

Свързаност в кредитния портфейл

С цел установяване наличието на потенциална свързаност бе извършен анализ на дружествата кредитополучатели в банката. В резултат на изследването:

- По линия на собственост (дружество и лице с повече от 10% от дяловете или акциите с право на глас в дружеството) бяха определени 29 отделни групи свързани лица;
- По линия на контрол (лицата, чиято дейност се контролира от трето

лице или от негово дъщерно дружество) бяха определени 12 отделни групи кредитополучатели;

- По линия на управление (лица, в чийто управителен или контролен орган участва едно и също юридическо или физическо лице) бяха определени 59 отделни групи дружества кредитополучатели. Следва да се вземе предвид фактът, че в посочените 59 отделни групи свързани лица съществуват дружества с повече от един управител (двама и трима), което води до включването им в повече от една група свързани лица, или посочването на определена група повече от веднъж, на база управление;
- От направените справки беше установено, че 86 дружества – кредитополучатели в банката, са регистрирани на седем адреса, а шестима служители на банката са вписани като управители (6 случая) или като собственици (1 случай) на седем дружества –кредитополучатели в банката. Тези експозиции не попадат в обхвата на регулациите по чл. 45 от ЗКИ, поради което не е имало законово изискване да се докладват в надзорните отчети. Тези техники са позволявали на банката да заобикаля законовите изисквания, като прикрива съществуването на лица, намиращи се в „тесни връзки“, които са носители на общ кредитен риск, като по този начин отново поддържа изкуствено високо качеството на кредитния си портфейл.

Съгласно действащата нормативна уредба до края на 2013 г. (Наредба № 7 на БНБ за отчитане на големите експозиции на кредитните институции, във връзка с чл. 44 и чл. 45 от ЗКИ), банката следва да докладва свързаните лица при формиране на обща експозиция, надвишаваща 10% от собствения ѝ капитал. За установяване на спазването на годишния отчет по наредбата беше обследвана коректността на докладване на икономически свързаните лица към 31.12.2013 г. По данни от кредитен портфейл към 31.12.2013 г. беше установено, че са формирани 18 групи свързани лица, общата експозиция на всяка, преди ефекта от редуциране на кредитния риск, надвишава 10% от собствения капитал на банката. От тях две големи експозиции към групи свързани лица по линия на контрол (лица, чиято дейност се контролира от трето лице или от неговото дъщерно дружество, съгл. ЗКИ) не са докладвани пред БНБ, а експозициите на други две дружества кредитополучатели не са включени в докладваните от банката експозиции към свързани лица.

С влизане в сила на Регламент № 575/2013/ЕС от 1.01.2014 г., банката следва да докладва на БНБ възникването на всяка голяма експозиция към лице или група свързани лица съгласно изискванията на чл. 392 от Регламента, когато стойността на експозицията на групата е по-голяма или равна на 10% от приемливия капитал на институцията. На база предоставената надзорна отчетност за големите експозиции към 30.06.2014 г. беше установено, че две големи експозиции са докладвани самостоятелно вместо към експозициите на свързаните лица, към които принадлежат, а една група свързани лица

(състояща се от две дружества), чиято обща експозиция надвишава 10% от приемливия капитал, не е докладвана.

Установените много на брой отделни групи от свързани лица (на основание посочените по-горе законови критерии) определят като особено висок риска от концентрации в кредитния портфейл на банката, въпреки че нито една обща експозиция на всяка отделна група формално не надвишава максимално определения законов праг (от 25% от приемливия капитал на банката).

В заключение, всички направени констатации и заключения в доклада от проведената надзорна инспекция в периода 7 юли – 14 октомври 2014 г. потвърждават изводите, направени в резултат на докладите от 20 октомври 2014 г. на трите одиторски компании за анализ и оценка на активите на КТБ АД, а именно, че контролните и ръководни органи на банката са прилагали порочни банкови и бизнес практики, като в продължение на години са представяли неверни и подвеждащи финансови и надзорни отчети. Поради тази причина БНБ ще изпрати доклада от надзорната инспекция, извършена в периода 7.07.–14.10.2014 г., на Софийска градска прокуратура.

IV. РАБОТА НА БНБ С ОСНОВНИТЕ АКЦИОНЕРИ НА „КОРПОРАТИВНА ТЪРГОВСКА БАНКА“ АД

„Бромак“ ЕООД притежава 50.66% от капитала на КТБ.

Bulgarian Acquisition Company II S.a.r.L., Люксембург, притежава 30.35% от капитала на КТБ. Дружеството е косвено контролирано чрез други компании от Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман.

VTB притежава 9.06% от капитала на КТБ.

През юни 2014 г., по време на зачестилите публикации в медиите и интернет, свързани с темата КТБ, както и при последвалото засилено теглене на средства от клиенти на банката в периода 12.06.– 20.06.2014 г., довело до поставянето ѝ под специален надзор, акционерите на банката не са търсили среща с ръководството на БНБ и не са предлагали ликвидна или друга подкрепа от своя страна. По време на засиленото теглене на средства от клиенти на банката едноличният собственик на мажоритарния акционер „Бромак“ ЕООД бе в чужбина. Контакт с него осъществяваха изпълнителните директори на банката. На 20.06.2014 г. те подадоха в БНБ молба за поставянето на банката под специален надзор поради изчерпана ликвидност и преустановяване на плащанията.

Единственият осъществен контакт на БНБ с основните акционери на банката веднага след поставянето ѝ под специален надзор беше с представителя на *Bulgarian Acquisition Company II S.a.r.L.*, който е член на Надзорния съвет на банката. На 22.06.2014 г. беше проведена среща в сградата на БНБ, на която беше обсъдена ситуацията и критичното финансово състояние на банката. На тази среща представителят на втория по големина акционер на КТБ заяви, че към този момент не е бил информиран предварително нито от ръководството, нито от мажоритарния собственик на КТБ за развиващата се ликвидна криза и ликвидните затруднения на банката през предходната седмица, довели до поставянето ѝ под специален надзор.

На **24.06.2014 г.** *VTB* излезе с прессъобщение, че няма планове да предоставя ликвидност на КТБ.

На **10.07.2014 г.** бе получено писмо от Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман до управителя на БНБ и министъра на финансите. В писмото е предложено да бъдат облекчени условията на специалния надзор и КТБ да отвори след 3-6 месеца, да бъде назначен председател на Надзорния съвет, предложен от БНБ, БНБ да подкрепи КТБ с депозити, когато е необходимо, както и БНБ да наложи ограничение в тегленето на депозити до 5% на клиент седмично. В писмото нямаше предложение за осигуряване на финансов ресурс за реализиране на посочените мерки.

На **10.07.2014 г.** бе проведена среща с представители на Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман, на която присъстваха управите-

лят на БНБ Иван Искров, заместник министър-председателя Даниела Бобева и министърът на финансите Петър Чобанов. Представителните на Фонда бяха запознати с резултатите от прегледа на активите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД, извършен от трите одиторски фирми. От страна на Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман бяха повторени предложенията, направени в писмото им от 10.07.2014 г. В тази връзка им е било пояснено, че те не съответстват на българското законодателство.

На **22.07.2014 г.** БНБ изпрати на Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман отговор на тяхното писмо от 10.07.2014 г. В писмото от БНБ бяха посочени резултатите от частичния преглед на активите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД, който показва че за значителна част от кредитния портфейл в размер на 3.5 млрд. лв. не може да бъде извършена оценка поради недостатъчна информация в банката, вкл. липса на документация в кредитните досиета. Предоставена беше информация относно разпоредения пълен преглед на активите на КТБ и срока за извършването му от трите одиторски компании. Посочва се, че БНБ не може да предостави финансов ресурс на КТБ, тъй като не могат да бъдат изпълнени изискванията на чл. 33 от ЗБНБ. Пояснява се, че за отварянето на КТБ ще бъде необходима не само капиталова, но и сериозна ликвидна подкрепа.

На **22.08.2014 г.** БНБ изпрати писма до основните акционери на банката – „Бромак“ ЕООД и Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман. В писмата беше обстойно описана текущата ситуация с КТБ, като беше посочено, че банката продължава да има огромен недостиг от ликвидни средства за изплащане на задълженията към депозантите и другите си кредитори, които са в размер на около 6.3 млрд. лв. Бяха поканени акционерите в срок от 7 дни да предоставят в БНБ информация за конкретните си намерения и планове за възстановяване на нормалната дейност на банката и за поддържане на нейната жизнеспособност в бъдеще. Подчертано бе, че предвид огромния недостиг на ликвидност техните планове би трябвало да включват предоставяне на капиталова, но най-вече на ликвидна подкрепа, за да бъде посрещнат очаквания сериозен ликвиден натиск върху банката при евентуалното ѝ отваряне.

На **29.08.2014 г.** бе получен отговор от Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман на писмото на БНБ от 22.08.2014 г. В него се напомняше, че с писмото от 22.07.2014 г. Фондът бе предложил съвместен надзор върху КТБ от страна на настоящите акционери и БНБ. В писмото беше казано, че твърд ангажимент за инвестиция в КТБ може да бъде поет само след като страните разполагат с достатъчно време, за да се запознаят с резултатите от извършваната от трите одиторски фирми оценка в КТБ. БНБ бе уведомена, че EPIC и юристи са ангажирани като съветници при тази операция. Изявен беше интерес и от други потенциални нови инвеститори, които да предоставят капитал, но при подходяща подкрепа и от държавата.

На **29.08.2014 г.** бе получен отговор на писмото на БНБ от 22.08.2014 г. и от „Бромак“ ЕООД, подписано от неговия едноличен собственик Цветан

Василев. В писмото се казваше, че г-н Василев е в непрекъснат контакт със своите партньори от Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман, от *VTB* и с други инвеститори. Посочено бе, че в следващите дни инвестиционна компания, която трябва да лидира проекта, ще внесе в БНБ и в правителството структурирано предложение.

На **10.09.2014 г.** в БНБ бе получено писмо от *EPIC*. Посочено бе, че е сформирани консорциум от акционери и потенциални инвеститори за рекапитализиране на банката, без да се конкретизира кои са те, както и че за целта на тази операция ще бъде използван балансът на *EPIC*, без да се уточнява как ще стане това. Посочваше се, че държавната помощ ще бъде съществена част от решението за рекапитализиране на банката. Изискваше се и обстойна финансова информация за банката.

На **12.09.2014 г.** в БНБ бе получено писмо от *EPIC*, с което се уточнява, че те представляват „Бромек“ ЕООД, *VTB* и Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман.

На **15.09.2014 г.** БНБ отговори на писмото на *EPIC*, посочвайки, че е необходимо да представят документи, удостоверяващи рамките на предоставените им правомощия, и лицата, които те са оторизирани да представляват. Изискваше се също да бъде предоставена повече информация относно виждането за рекапитализиране на КТБ, включително да бъдат посочени конкретните финансови ангажименти, които лицата, представлявани от *EPIC*, са в състояние да поемат, както и начина и правните средства, чрез които според тяхното виждане може да стане това, включително споменатото използване на баланса на *EPIC* за тази операция. Препоръчано бе незабавно да бъдат започнати разговори с Министерството на финансите с оглед изясняване на реалните възможности и условия, при които може да бъде получена държавна подкрепа. Посочено бе, че към настоящия момент двете банки продължават да имат огромен недостиг от ликвидни средства за изплащане на задълженията си към депозантите и другите кредитори. Пояснено бе, че необходимата финансова информация ще бъде предоставена от квесторите на КТБ след представяне на споразумение или друг документ, удостоверяващ представителните права на *EPIC*, и подписване на споразумение за неразкриване на информацията между *EPIC* и КТБ, в което ще се определи и обемът информация, която може да им бъде предоставена от банката.

На **30.09.2014 г.** БНБ изпрати писмо до *EPIC*, в което се посочва, че в БНБ не е представено мандатно писмо от акционера *Bulgarian Acquisition Company II S.a.r.L.*, Люксембург – дружество, косвено контролирано, но не и идентично с Държавния резервен фонд на Султаната на Оман. Напомнено беше, че информацията, изисквана с писмо на БНБ от 15.09.2014 г., все още не е представена. В потвърждение на сериозността на инвестиционните намерения, беше посочено, че се очаква да бъде представено удостоверение от призната и реномирана банка относно размера и разполагаемостта на средствата и/или други активи, които могат да бъдат използвани за оздравяване

на КТБ, в случай че такова решение бъде взето след преглед на необходимата информация. Допълнено бе също, че се очаква да бъде получено предложение на проект за Споразумение за неразкриване на информация, което в кратък срок да бъде разгледано, и, ако е необходимо, допълнено от квесторите на КТБ и Търговска банка „Виктория“ и техните екипи.

На **30.09.2014 г.** по електронна поща в БНБ бе получен проект на споразумение за неразкриване на информацията. То бе стандартно, без да съдържа конкретно посочване на изискваната информация и реда за ползването ѝ.

На **2.10.2014 г.** по електронна поща от *EPIC* беше получено съобщение, в което бе посочено, че е много необичайно да се изискват доказателства за финансови средства от някой, който представлява държавен фонд и втората по големина руска банка.

На **3.10.2014 г.** в отговор на електронното съобщение от *EPIC* БНБ изпрати писмо, в което посочва, че *EPIC* не е представил документи, от които да е видно, че представлява *VTB*. Посочено бе също, че досега не са били представени документи, удостоверяващи, че *EPIC* представлява акционера *Bulgarian Acquisition Company II S.a.r.L.*, а представените документи от Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман са подписани от лице, за което не е ясно дали има представителна власт. В допълнение беше посочено, че участието на „Бромак“ ЕООД като инвеститор също се нуждае от потвърждение, доколкото неговите публични финансови отчети показват ограничени финансови възможности. Освен това във връзка с информацията в медиите за разследвания срещу едноличния собственик на „Бромак“ ЕООД е необходимо да се има предвид, че ще бъдат необходими доказателства дали той все още може да отговори на изискванията за надеждност и пригодност, на които трябва да отговаря акционер на банка съгласна банковото законодателство. Пояснено беше също така, че от *EPIC* не се изисква да посочи оценка на нужните средства в случая с КТБ, но е необходимо да бъдат представени доказателства за готовността и способността на потенциалните инвеститори да осигурят финансови средства, като в този случай е разумно и в съответствие със стандартните практики да се изисква потвърждение от трета страна (банка). Изисквано бе потвърждение дали е правилно разбирането, базирано на представените до момента документи, че *EPIC* е само упълномощен представител и консултант на „Бромак“ ЕООД и на Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман, но няма намерение лично директно да участва в оздравяването на КТБ.

На **8.10.2014 г.**, след преглед от квесторите на двете банки, поставени под специален надзор, БНБ изпрати на *EPIC* бележките им по проекта на споразумение за неразкриване на информация. Посочваше се, че към споразумението следва да бъде приложен списък на конфиденциалната информация, която ще бъде предоставена при спазване изискванията на българското законодателство, както и да се посочат лицата, които ще имат достъп до тази информация.

Пояснено бе, че достъпът може да бъде осъществен само на място в помещението на банките.

На **16.10.2014 г.** БНБ изпрати писмо до *EPIC*, в което бе посочено, че на 15 и 16.10.2014 г. в българските медии бе разпространена информация за тяхно посещение на 15.10.2014 г. в София, по време на която са били проведени срещи с вложители на КТБ и финансови експерти. След приключване на срещите са били направени изявления, че *EPIC* представлявал тримата основни акционери на КТБ, разработил е няколко варианта за спасяване на банката, желаел да рекапитализира КТБ, готов бил да добави в капитала на банката самостоятелно или в сътрудничество с държавата 600 млн. лв., но не бил получил достатъчно съдействие и необходимото разбиране от българските власти, включително БНБ, за да оцени реалното състояние на КТБ.

БНБ посочи в писмото си, че изложените твърдения не отговарят на истината, подвеждат българската общественост и целят да уронят репутацията на БНБ. Избраният начин на комуникация чрез медиите, а не директно с компетентните държавни органи, не помага на КТБ и на лицата, които *EPIC* твърди, че представлява. Посочено бе, че във всички писма досега БНБ настоятелно е искала да бъде представена ясна информация, придружена със съответните упълномощителни документи, относно лицата, които *EPIC* представлява, конкретните финансови ангажименти, които те биха могли да поемат, и действителната разполагаемост на средства или други активи, които представляваните лица възнамеряват да използват за оздравяване на КТБ в случай на вземане на такова решение, както и да се посочи по каква схема и чрез кое лице/лица ще стане това. Напомнено бе, че *EPIC* не е представил в БНБ документи, удостоверяващи, че представлява акционера *VTB*, както и че не е получен отговор и на изпратените на 8.10.2014 г. бележки и предложения по текста на Споразумение за неразкриване на информация, което би следвало да бъде подписано с квесторите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД. Посочено бе, че без яснота относно лицата, които представляват, техните инвестиционни планове и средствата, чрез които те могат да бъдат реализирани, не е възможно да бъдат проведени и успешно завършени съответните разговори. Един месец след началото на кореспонденцията, повдигнатите от БНБ въпроси остават без отговор, а по-голямата част от изискваните документи – неналични. В случай на представяне на посочената минимална информация, необходима за стартирането на един преговорен процес, БНБ е готова незабавно да окаже необходимото съдействие, включително за достъп до нужната информация относно КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД.

На **19.10.2014 г.** в БНБ бяха получени документи, удостоверяващи, че *EPIC* е упълномощен да представлява *Bulgarian Acquisition Company II S.a.r.L.*

На **19.10.2014 г.** в интервю, излъчено по Нова телевизия в предаването „Дикoff“, г-н Цветан Василев твърди, че има подадена оферта на консорциум за оздравяването на Корпоративна търговска банка, но „БНБ мълчи“.

На **20.10.2014 г.** БНБ уведоми с прессъобщение, че такава оферта не е била получена.

На **20.10.2014 г.** в БНБ бе получено писмо от *EPIC*, в което се посочва, че те се разграничават от публичните изявления на Цветан Василев. Поискана бе среща с БНБ.

На **20.10.2014 г.** в БНБ е получено писмо, подписано от мениджъри на *EPIC*, на Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман и на *Gemcorp*. Посочва се, че що се отнася до конкретни ангажименти и цифри, свързани с КТБ, такива могат да се очакват само след като се постигне споразумение по основните параметри, включително въпросите колко капитал ще е необходим, какво ниво на депозитите се изисква, както и каква помощ правителството може да осигури по отношение на депозитите и ограничения на тегленето само до критичните такива. Потвърдено е, че се изисква се среща с БНБ след 20.10.2014 г.

На **20.10.2014 г.** БНБ изпрати отговор на писмото до *EPIC*, Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман и *Gemcorp*. Посочено бе, че Българската народна банка винаги е отговаряла своевременно на писмата от Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман, и на тези от *EPIC*, като е била последователна в позициите си. В писмата си БНБ многократно е искала *EPIC* да представи ясна информация, придружена със съответните упълномощителни документи, относно лицата, които представлява, техните финансови ангажименти, и плана, чрез които ще се реализират. Получената информация бе разнопосочна. В последното писмо от 20.10.2014 г. бе посочен консорциум, съставен от *EPIC*, който досега е сочен само като упълномощен представител на акционери на КТБ, Фонда на Генералния държавен резерв на Султаната на Оман и ново дружество с наименование *Gemcorp*, за което не бяха представени никакви документи. Не бе посочено, също така *EPIC* продължава ли да представлява „Бромак“ ЕООД. Напомнено бе също, че проект на план за действие досега не е бил представян в БНБ.

На **24.10.2014 г.** бе проведена среща между представители на БНБ и представители на *EPIC*, на Фонда на генералния държавен резерв на Султаната на Оман и на *Gemcorp*. На срещата представителите на БНБ бяха информирани, че новосформиран консорциум от посочените трима инвеститори води разговори с правителството и с парламентарно представени политически сили за изготвяне на план за рекапитализиране и реструктуриране на КТБ, който да включва и средства, осигурени чрез държавна помощ. От страна на БНБ бе напомнено, че планове за рекапитализация и реструктуриране на КТБ трябва да бъдат съпроводени с ясни доказателства за наличността и разполагемостта на средствата, които ще бъдат инвестирани, както и за сроковете и инструментите, чрез които ще се реализират инвестиционните намерения, с оглед срока на специалния надзор – 20.11.2014 г. От БНБ бе поискано съдействие за осигуряване на достъп до докладите на одиторските фирми, съдържащи анализа и оценката на активите на КТБ. Доколкото БНБ не е страна по

договорите между квесторите на КТБ и одиторските фирми, а докладите не могат да се разпространяват без съгласието на одиторите, бе заявено, че ще бъде оказано съдействие за установяване на контакт и достъп до докладите при определени между консорциума и одиторите условия.

V. ДЕЙСТВИЯ НА БНБ ОТНОСНО ИЗВЪРШВАНЕ НА ПРЕГЛЕД НА НАДЗОРНАТА РАМКА И ПРАКТИКИ

1. РАБОТА С ЕВРОПЕЙСКИЯ БАНКОВ ОРГАН

На **4.07.2014 г.** БНБ стартира разговори с председателя на Европейския банков орган (ЕБО) г-н Андрея Енрия за инициране на преглед на качеството, капацитета, практиките и процедурите на управление „Банков надзор“ в БНБ.

На **25.07.2014 г.** управителят на БНБ изпрати писмо до председателя на ЕБО, в което обобщи фактите, свързани с поставянето на КТБ и дъщерното ѝ дружество под специален надзор, предостави информация относно взетите решения от страна на БНБ и потвърди поканата към ЕБО да организира независим преглед на качеството, капацитета, практиките и процедурите на управление „Банков надзор“ в БНБ. В писмото управителят на БНБ изрази готовност за съдействие на ЕБО и подчерта желанието на централната банка прегледът да бъде извършен съобразно времева рамка, предложена от ЕБО, но не по-късно от края на годината.

Председателят на ЕБО на 10.10.2014 г. информира управителя на БНБ, че предвид изразеното искане на БНБ пред МВФ за организиране на мисия по Програмата за оценка на финансовата система (*FSAP*) и започващата работа в БНБ за самооценка на съответствието с „основните базелски принципи“ (*Basel Core Principles for Effective Banking Supervision of 14 Sept 2012*) като част от първия етап от *FSAP* ЕБО счита за най-ефективно да работи в сътрудничество с МВФ и Световната банка. В процеса на съвместната работа ЕБО освен това ще прецени дали да направи самостоятелно допълнителен преглед на надзорната рамка и надзорните практики в БНБ.

2. РАБОТА С МЕЖДУНАРОДНИЯ ВАЛУТЕН ФОНД (МВФ)

На **8.08.2014 г.** управителят на БНБ изпрати писмо до ръководителя на звеното за парични и капиталови пазари на МВФ с искане за организиране на мисия на МВФ за България по *FSAP*. В писмото си управителят на БНБ информира МВФ за поставянето на КТБ под специален надзор и описа мерките, предприети за разрешаване на ситуацията и за ограничаване на системните рискове до КТБ. Посочено бе, че банковата система остава здрава и функционира нормално, но съвременна мисия на МВФ по *FSAP* ще спомогне за възстановяването на доверието в банковата система и запазването на финансовата стабилност.

В отговор на искането на централната банка на **25.08.2014 г.** от МВФ информираха, че предвид наличието на голям брой вече планирани мисии

по *FSAP* организирането на такава мисия в България ще бъде възможно не по-рано от средата на следващата година.

С писмо от **1.10.2014 г.** от вицепрезидента на Световната банка, отговарящ за Европа и Централноазиатския район, и от ръководителя на звеното за парични и капиталови пазари на МВФ пред БНБ и Министерството на финансите беше потвърдено, че мисия по Програмата за оценка на финансовата система може да бъде организирана в България не по-рано от средата на 2015 г. Беше предложено да се извърши оценка на съответствието на надзорните практики в България с „основните базелски принципи“ (*Basel Core Principles for Effective Banking Supervision of 14 Sept 2012*) за ефективен банков надзор като първи етап от провеждането на *FSAP*. В момента в управление „Банков надзор“ на БНБ работата по тази самооценка вече е в ход.

VI. ДЕЙСТВИЯ НА БНБ ОТНОСНО ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТЪП ДО ДЕПОЗИТИ В „КОРПОРАТИВНА ТЪРГОВСКА БАНКА“ АД

1. РАБОТА С ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

На **1.08.2014 г.**, с писмо от Постоянния представител на Република България в ЕС, в БНБ беше препратено писмо от г-н Джонатан Фул, генерален директор на Генерална дирекция (ГД) „Вътрешен пазар и услуги“ към Европейската комисия (ЕК). В писмото се изразява загриженост относно ситуацията с КТБ предвид липсата на достъп до депозитите в банката в продължение на 30 дни и перспективата тази ситуация да продължи. Посочва се, че съгласно Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО, относно схемите за гарантиране на депозити (Директивата) държавите членки следва да са в състояние да изплащат компенсация в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършат установяване за „неналичен депозит“, в съответствие с член 1, параграф 3, подточка (i)⁷ и чл. 10, параграф 1⁸ от Директивата.

На **11.08.2014 г.** управителят на БНБ и министърът на финансите изпратиха съвместно писмо, в което е отразена позицията на двете институции по въпросите, повдигнати от Европейската комисия (ЕК). Европейската комисия беше уведомена за хронологията на предприетите от БНБ действия спрямо КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД, включително за разработения проект на закон за реструктуриране на двете банки, който обаче в крайна сметка не е бил под-

⁷ „Неналичен депозит“ означава депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато е налице едно от следните обстоятелства:

i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми; или

ii) съдебен орган е издал решение по причини, които са пряко свързани с финансовото състояние на кредитната институция, чието действие suspendира възможността на вложителите да предявят претенциите си срещу нея, ако това стане, преди да бъде установено посоченото по-горе.“

⁸ „Схемите за гарантиране на депозити трябва да са в състояние да изплащат надлежно проверените [вземания] на вложителите по отношение на неналични депозити в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършат установяване, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка i), или съдебният орган постанови решение, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка ii). Този срок включва събирането и предоставянето на точни данни относно вложителите и депозитите, които са необходими за проверка на [вземанията].“

крепен от основните политически сили. ЕК беше уведомена за възложената на 25.06.2014 г. оценка на активите на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД и за резултатите от нея, както и за възложената през юли цялостна оценка на активите на КТБ и за възможните действия, които БНБ може да предприеме в зависимост от резултатите от оценката в рамките на своята нормативно установена компетентност, а именно отнемане на лиценза на банката, ако собственият ѝ капитал достигне отрицателна величина. Предоставени са разяснения относно съответните разпоредби, с които Директивата е била въведена в националното законодателство, за което ЕК е била надлежно и своевременно нотифицирана. ЕК е уведомена, че в България няма прието законодателство относно реструктурирането на банки, нито има фонд, създаден за тази цел. Предприети са необходимите стъпки за своевременно транспониране до края на 2014 г. в националното законодателство на новата Директива 2014/59/ЕС за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и на новата Директива 2014/49/ЕС относно схемите за гарантиране на депозити. Посочва се, че към този момент Народното събрание не функционира и е невъзможно приемането както на промени в националното законодателство, ако такива са необходими, така и осигуряването на необходимите средства от държавния бюджет за покриване недостига на гарантираните влогове.

На **18.08.2014 г.** от ГД „Вътрешен пазар и услуги“ на ЕК постъпи уведомление за установено потенциално нарушение от страна на Република България на Директива 94/19/ЕО и на Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Посочва се, че нарушението се състои в потенциалното несъответствие на българското законодателство с член 1, параграф 3, подточка i) и чл. 10, параграф 1 от посочената Директива; че е налице потенциално неправилно прилагане на член 1, параграф 3, подточка (i) от Директивата, както и в нарушаване на свободата на движение на капитали по чл. 63 от Договора за функциониране на ЕС.

На **27.08.2014 г.** в ЕК беше изпратен изчерпателен съвместен отговор от БНБ и МФ, в който е дадено становище по всички поставени от ЕК въпроси.

Посочва се, че са налице определени ограничения, свързани с действащата правна рамка в България, която не позволява Фондът за гарантиране на влоговете в банките да изплати гарантираните влогове преди отнемането на лиценза на банката от компетентния орган. Разпоредбите на Закона за кредитните институции дават право на БНБ по нейна собствена преценка да спре за определен срок изцяло или частично изпълнението на всички или на някои от задълженията на банката, включително достъп до депозитите, по време на специалния надзор, който може да трае до шест месеца. Посочва се, че Народното събрание е разпуснато, като предсрочните парламентарни избори са насрочени за 5 октомври 2014 г., и ако са необходими законодателни промени, те не могат да бъдат финализирани преди конституирането на новия Парламент.

В приложение към писмото са изложени обстоятелни аргументи относно наличието на съответни разпоредби в българското законодателство, които транспонират точно Директивата.

Във връзка с искането на ЕК за директно прилагане на разпоредбата на чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директивата се изразява становище, че тази разпоредба не може да се приеме за „безусловна, достатъчно ясна и точна“, за да бъде обосновано, че е възможно нейното директно прилагане от органите на държава членка. Посочено е, че преценка за наличието на условията, визирани в чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директивата, извършена от страна на компетентния орган извън процеса на установяване на неплатежоспособност, би била субективна, необоснована и преждевременна, а като такава и излишна извън пределите на приложимия в случая закон. С отнемане лиценза на банката обаче по предвидения в законодателството ред условията, визирани в чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директивата следва да се считат необратимо и неотменимо настъпили.

Пояснено е, че Директивата установява минимална хармонизация, което предоставя възможност за преценка на държавите членки относно начина на установяване, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми в чл. 1, параграф 3, подточка i). Въпросът за избор на подходящ акт, с който да се установява неналичност на депозитите, е оставен на преценката на държавите членки в зависимост от тяхната правна система.

В допълнение е изложено, че директното прилагане на чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО би имало и съществени финансови последици за ФГВБ, които едва ли могат да почиват само на определени правни тълкувания, без изрични и ясни законови разпоредби за това. Посочено е, че дори да приемем, че в резултат на директно приложение на чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директивата депозитите в КТБ са неналични, няма правно основание ФГВБ да предприеме изплащането на депозити до размера на натрупаните при него средства, тъй като по закон това е възможно само при отнемане на лиценз на банка, а членовете на Управителния съвет на Фонда носят отговорност за своите решения съобразно българското законодателство.

Реалното финансово състояние на КТБ ще може да бъде определено въз основа на пълната оценка на активите на банката, което ще бъде основание за надзорния орган да вземе икономически и правно обосновано решение. От оценката на финансовото състояние на КТБ зависи преценката и на другото изисквано условие от чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директивата, а именно, че не съществува близка перспектива банката да е в състояние да изплаща депозити.

Във връзка с изложените аргументи от българската страна ЕК в по-нататъшната комуникация с българските власти изоставя твърдението, че чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директивата може да бъде директно приложен от националните органи.

На **26–28.08.2014 г.** в рамките на посещението на делегация от ЕК в София бяха проведени срещи с представители на БНБ, МФ и ФГВБ, на които бяха обсъдени въпросите, свързани с потенциалното нарушение на Директивата и начините за неговото преодоляване.

В периода 1–15.09.2014 г. в рамките на създадена експертна група от представители на ЕК, ЕБО, ЕЦБ, МФ, БНБ и ФГВБ бяха проведени конферентни разговори и разменени допълнителни становища по електронна поща относно възможностите за осигуряване на пълен или частичен достъп до депозитите.

Относно предложението на ЕК за осигуряване на частичен достъп до депозитите беше посочено, че съгласно националното законодателство не са налице правни разпоредби и процедури, които оправомощават БНБ да вземе такова решение, както и да определят неговото съдържание. Задължението на ФГВБ да изплати гарантираните депозити, в случай че са налице основанията за това, не следва да се смесва с изплащане, и то частично и в минимален размер, на вземанията по определени категории депозити за сметка на средства от банката, поставена под специален надзор, които са крайно недостатъчни. Не са налице разпоредби, на основание на които в случай на недостатъчност на ликвидните средства в банка да бъде извършено частично разпределение на тези средства. Освен това при частично изплащане някои кредитори ще получат 100% удовлетворяване на вземанията си, а други – по-малко от 1%, което би било несъответствие с принципа за пропорционално удовлетворяване на вземанията при евентуално производство по несъстоятелност. Няма ясен критерий, по който да се определи кои вземания и на кои категории кредитори на банката биха подлежали на частично удовлетворяване, и кои не. Българският законодател не е възложил на БНБ компетенции да разрешава или да отказва частичен достъп до депозити в банка и разпределение на средства от наличната ѝ ликвидност и всяко такова решение, взето от БНБ, би било оспоримо и би породило правна несигурност.

На **29.09.2014 г.** с писмо, постъпило чрез администрацията на Министерския съвет, БНБ беше уведомена за образуваната от ЕК на 25.09.2014 г. Процедура за нарушение № 2014/2240 във връзка с неизпълнение на задълженията, произтичащи за България, съгласно член 1, параграф 3 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО.

На **08.10.2014 г.** БНБ изпрати писмо до министъра на финансите и Министерския съвет с изчерпателно становище в отговор на образуваната процедура, което беше почти изцяло отразено в изготвената позиция на Република България.

На **15.10.2014 г.** Министерският съвет прие следното решение по Протокол № 42 от 15.10.2014 г. за одобряване позицията на Република България по Процедура за нарушение № 2014/2240 по описа на ЕК:

1. По твърдяното несъответствие на българското законодателство с чл. 1, параграф 3 и чл. 10, параграф 1, първа подточка от Директивата

Директива 94/19/ЕО е въведена в националното законодателство чрез ЗГВБ и ЗКИ. Текстовете на основните разпоредби от българското право, приети в областта, регулирана от Директивата, са надлежно нотифицирани пред ЕК при спазване на съответните срокове. Следва да се има предвид, че при въвеждането на Директивата в националното законодателство българският законодател се е стремил да облече в правна форма търсения от европейския правен акт резултат, отчитайки конкретните разпоредби и духа на Директивата и търсейки консистентност и последователност в цялостната законодателна уредба. В този смисъл е и чл. 288, параграф 3 от ДФЕС.

Разбирането на българската страна е, че за да бъде даден депозит „неналичен“ по смисъла на чл. 1, параграф 3 от Директивата, трябва да са налице три кумулативно дадени предпоставки, а именно: i) депозитът да е дължим и платим, но неплатен; ii) компетентният орган да е установил, че съответната кредитна институция изглежда неспособна към момента, по причини, които са пряко свързани с финансовото ѝ състояние, да плати; и iii) че не съществува близка перспектива тя да го направи. При наличието на тези три предпоставки съгласно Директивата се вменява задължение на държавите членки да осигурят на защитените вложители в рамките на 20 работни дни от датата на установяването от страна на компетентния орган достъп до техните депозити в размер, посочен в Директивата.

Във връзка с горното, при наличието на изброените три предпоставки, българският законодател приема, че е налице неплатежоспособност на съответната институция, поради което вменява с императивна правна норма задължение на компетентния орган – Българската народна банка, да отнеме лиценза на банката (чл. 36, ал. 2, т. 1 от ЗКИ). Условието за отнемане на лиценз по чл. 36, ал. 2 от ЗКИ са пряко свързани с финансовото състояние на кредитната институция и следващата от това невъзможност тя да изплати депозитите към своите клиенти в близка перспектива. В рамките на 20 работни дни от датата на отнемане на лиценза от страна на БНБ, ФГВБ започва изплащане на сумите на вложителите в гарантирания размер.

Българската страна приема, че установяването от съответния компетентен орган, че кредитна институция изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплаща депозити, не се различава в икономическия смисъл от процедурата по установяването на неплатежоспособност на съответната институция.

Следва да се има предвид също така, че Директивата установява минимална хармонизация, което предоставя възможност за преценка на държавите членки относно начина на установяване, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми, съгласно чл. 1, параграф 3, подточка i). Директивата позволява на държавите членки да изберат съответстващ на спецификата на националните административни и съдебни процедури акт. Нито в Директивата, нито в Директива 2014/49/ЕС се уточнява какво се разбира под понятието „установява“, нито се предписва с какъв акт

и по какъв начин следва да стане установяването. Директивата оставя държавите членки да решат с какъв акт на компетентния орган, съобразен със спецификите на тяхното национално законодателство, ще стане оценката по смисъла на член 1, параграф 3, точка i) от Директивата.

Преценката на финансовото състояние на банката, която сочи, че тя не е в състояние да изпълнява своите изискуеми задължения или че собственият ѝ капитал е отрицателна величина, представлява основното икономическо и правно основание за задължително отнемане на лиценз, което подлежи на проверка и контрол по съдебен ред. Обратно, достигането до извода, че банката не може да изплаща депозитите си, без да има яснота относно нейното финансово състояние, би било икономически и юридически необосновано. Изплащането на неналични депозити от националните схеми за гарантиране, преди да е извършена точна оценка на финансовото състояние на банката, би означавало загуба на съществена част от клиентите и репутацията ѝ, както и би могло да затрудни оздравяването на банката. Изплащане на депозити от националната схема за гарантиране, без да е установена по недвусмислен начин неплатежеспособност на банката, би довело до правна несигурност и би представлявало изразходване на ресурс без наличието на доказано основание.

При установяване на неплатежеспособност българското законодателство предвижда отнемане на лиценза на кредитната институция в 5-дневен срок и започване на изплащането на депозитите в 20-дневен срок (чл. 36 от ЗКИ и чл. 23 от ЗГВБ). При недостиг на ликвидност обаче, която не е задължително да бъде свързана с неплатежеспособност и отнемане на лиценза, преждевременно изплащане на средствата на депозантите от ФГВБ, включително и чрез предоставяне на държавен заем или държавна гаранция при недостиг на средства във Фонда, би затруднило извършването на действия по възстановяване и реструктурирането на банката. Такъв би бил случаят, ако схемата за гарантиране на влогове се активира например в срок от 5 дни от поставянето на банката под специален надзор, без да е окончателно ясно финансовото състояние на последната.

С оглед на гореизложеното българската страна приема, че преди процедурата по установяване на неплатежеспособността на кредитна институция да е завършила, не може да се твърди по безспорен начин, че банката е неспособна да изпълни задълженията си, в това число и задълженията към своите вложители, и че по причини, пряко свързани с финансовото ѝ състояние, не съществува перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Въпреки горните твърдения Република България е съгласна, че има известно несъответствие с духа на Директивата в частта за наличието на максимално бърз достъп на вложителите до гарантираните суми. В тази връзка в бъдещите промени на националното законодателство, които вече се разработват, ще бъдат предприети стъпки за пълното му привеждане в съответствие с новите европейски правила, в т.ч. и във връзка с мерките за специален надзор. Към настоящия момент в България няма прието законодателство относно пре-

структуриране на банки, нито има създаден фонд за тази цел. Създадена е необходимата организация на работа за въвеждане в срок до края на 2014 г. на Директива 2014/59/ЕС за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници, както и на Директива 2014/49/ЕС относно схемите за гарантиране на депозити.

2. По твърдяното нарушение на разпоредбите на ДФЕС относно свободата на движение на капитали

В отговор на констатациите на ЕК относно нарушаването на свободата на движение на капитали, предвидена в чл. 63 и сл. от ДФЕС, българската страна счита, че са налице и са временно приложими изключенията, които чл. 65, параграф 1, буква „б“ от ДФЕС позволява, свързани с разумния надзор над финансовите институции. Тези изключения ще се прилагат до приключване на процедурата на специален надзор поради опасност от неплатежоспособност, която е предвидена като вид оздравителна мярка с временно действие от законодателството на държава членка. Тази мярка произтича от приложението на Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции и съдържащата се в нея (чл. 2) възможност за временно преустановяване на плащания при прилагане на оздравителни мерки. Независимо от горното, при отчитане аргументите на ЕК страната отново отбелязва, че до края на 2014 г. предстои да бъде съществено ревизирана регламентираната в ЗКИ процедура за поставяне на банки под специален надзор.

В заключение ЕК беше уведомена, че в периода от 1.11.2014 г. до 20.11.2014 г. ще бъде взето окончателно решение относно КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД. Независимо от характера на взетото крайно решение вложителите с гарантирани влогове ще получат в кратки срокове достъп до своите средства в КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД.

2. РАБОТА С ЕВРОПЕЙСКИЯ БАНКОВ ОРГАН

На **31.07.2014 г.** бе получено писмо от председателят на ЕБО относно запитване за евентуално нарушение на правото на ЕС. С писмото БНБ беше информирана, че ЕБО е предприел предварителни действия по установяване на наличието на данни за стартиране на разследване за нарушаване на правото на ЕС от българските власти.

На **19.08.2014 г.** БНБ изпрати отговор до ЕБО, в който изясняваше фактическата обстановка в хронологичен порядък от датата на поставяне на КТБ и ТБ „Виктория“ ЕАД под специален надзор и описва взетите до момента от УС на БНБ решения и мерки. В допълнение БНБ посочи, че Директива 94/19/ЕО е транспонирана и надлежно нотифицирана пред ЕК при спазване на съответните срокове, като нарушения не са констатирани от страна на ЕК. БНБ описа още каква е правната рамка в България, която регулира въпросите относно

достъпа на вложителите до техните гарантирани депозити. Посочено бе, че липсва правно основание за изплащане на гарантирания размер на депозитите в банка под специален надзор са без приключила оценка на финансовото състояние на банката и без констатация за нейната неплатежоспособност по определения за това ред. БНБ уточни също, че липсва нормативно регламентиран ред за предоставяне на частичен достъп до депозитите.

На **22.09.2014 г.** в БНБ бе получено уведомително писмо от председателя на ЕБО за откриване на процедура по разследване за нарушение на правото на ЕС на основание чл. 17 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 г. за създаване на ЕБО. Аргументирайки решението си, ЕБО изрази становище, че БНБ е следвало да приложи чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО и като компетентен орган е била задължена да се произнесе по неналичността на депозитите в определения в Директивата срок от 5 работни дни. В допълнение ЕБО сочи, че дори и БНБ да не е направила това установяване, ФГВБ е следвало да изплати депозитите, тъй като спирането на изпълнението на задълженията на КТБ в рамките на процедурата по специален надзор се квалифицирало като установяване на неналичност на депозитите.

На **29.09.2014 г.** БНБ изпрати становище до ЕБО по повод откритата процедура. БНБ посочи, че Директива 94/19/ЕО е с минимална хармонизация и се изискват национални мерки, които, постигайки целения резултат от европейския правен акт, да отчитат и спецификите на националната правна система. В тази връзка БНБ подчерта, че мерките, приети от българския законодател, предвиждат отнемане на лиценза на банката като предпоставка за изплащането на депозитите от ФГВБ. Централната банка подчерта, че специалният надзор е надзорна мярка, която следва да бъде ясно отличена от задължението на ФГВБ да извършва плащания на гарантираните суми, когато е констатирана неплатежоспособността на банка и е отнет лицензът ѝ. БНБ информира ЕБО, че оценката на финансовото състояние на КТБ все още не е приключила и че тя ще бъде основание за вземане на икономически и правно обосновано решение от надзорния орган.

БНБ потвърди, че не са налице също така разпоредби, на основание на които в случай на недостатъчност на ликвидните средства в банката да бъде извършено частично изплащане и че липсват законови критерии за разпределение на тези средства в подобни случаи. Посочено бе още, че взимането на подобно решение без законово основание поражда редица правни и икономически рискове, сред които бяха изредени въпросите за правата на ФГВБ при суброгация, увреждането на правата на кредиторите при евентуално производство по несъстоятелност и др. БНБ представи и информация за сроковете, в които се очаква да бъдат представени докладите на одиторите, възможните решения съгласно националното законодателство и сроковете, в които те могат да бъдат приети в рамките на специалния надзор над КТБ до 20.11.2014 г.

На **3.10.2014 г.** бе получено писмо от председателя на ЕБО до БНБ и ФГВБ относно изготвяне на окончателен доклад по разследването и предложение

към Съвета на надзорниците за приемане на Препоръка към БНБ и ФГВБ, съдържащо проект на препоръка на ЕБО.

На **7.10.2014 г.** БНБ изпрати отговор до ЕБО със своето становище, като посочи, че чл. 1, параграф 3, подточка i) от Директивата, във връзка с техния минимален характер, не посочва по какъв начин и с какъв акт следва да се установи съществуването на „неналичен депозит“. БНБ подчерта, че това е оставено за преценка на националния законодател, който в конкретния случай е приел, че предпоставките, обуславящи неналичност на депозита според Директивата, съвпадат с предпоставките, водещи до установяване на неплатежоспособност, респективно отнемане на лиценза, според националния закон. Ето защо в българското законодателство е предвидено достъпът до гарантираните депозити да се предостави от ФГВБ в сроковете по Директивата, след отнемане на лиценза на банката. БНБ припомни, че подобно законодателно решение има и в немалко други държави членки на ЕС. БНБ отново подчерта отсъствието на нормативно основание и процедурен ред за предоставянето на частичен достъп до депозитите при недостатъчност на ликвидните средства на банка, поставена под специален надзор.

На **14.10.2014 г.** на заседание на Съвета на надзорниците на ЕБО бяха разгледани проектът на препоръката и становищата на БНБ. Дискусията беше оживена и продължителна и позицията на БНБ бе подкрепена от значителна част от членовете на Съвета на надзорниците. С минимално мнозинство препоръката беше приета.

На **17.10.2014 г.** ЕБО изпрати на БНБ и ФГВБ приетата Препоръка към БНБ и ФГВБ относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19/ЕО.

На **21.10.2014 г.** БНБ изпрати отговор на писмото на председателя на ЕБО от 17.10.2014 г.

В отговора БНБ отбелязва отново, че дефиницията за „неналичен депозит“ съгласно член 1, параграф 3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозитите не би могла да бъде директно приложена, доколкото не е безусловна и достатъчно ясна и точна, а тези условия, съгласно практиката на Съда на ЕС, обуславят възможността за директно прилагане. Дефиницията сама по себе си не предоставя директни правомощия на определен компетентен орган в държава членка, тя само посочва характеристиките на „неналичен депозит“. При съобразяване с тази дефиниция в националното законодателство следва да бъде определен компетентен орган и неговите правомощия, включващи специфични национални мерки, чрез които да се установи, че депозитите са неналични.

Както вече БНБ е посочвала, Директива 94/19/ЕО установява минимална хармонизация и са необходими мерки по въвеждането ѝ в националното законодателство, с които да се постигне търсеният с Директивата резултат, при съблюдаване на пълно съответствие с националната правна рамка и съобразяване с особеностите на националната правна система.

Установяването на „неналичен депозит“ съгласно член 1, параграф 3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО, следва да бъде направено от „съответния компетентен орган“, който обаче се определя съгласно националното право и има правомощия, изчерпателно определени от националното законодателство.

В тази връзка единственото правомощие, предоставено на БНБ съгласно националните разпоредби, въвеждащи изискването на член 1, параграф 3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО, е да отнеме лиценза на банка при установяване, че условията, определени в чл. 36 от Закона за кредитните институции, са налице. Отнемането на лиценза на банка подлежи на оспорване пред Върховния административен съд. Всяко друго решение, взето от БНБ извън кръга на нормативно установената ѝ компетентност, би било нищожно. Съгласно националното законодателство БНБ не разполага с правомощия да установи, че депозитите в дадена кредитна институция са неналични чрез друг акт, различен от отнемането на лиценза за банкова дейност.

Горепосоченото е валидно и за ФГВБ, който може да плати гарантирания размер на депозитите при условията на член 23 от ЗГВБ единствено когато БНБ е отнела лиценза за банкова дейност на съответна банка и при никакви други условия. Освен това такова решение предполага изразходване на средства на Фонда за милиарди левове и не би могло да бъде взето без ясно правно основание в националното законодателство.

Всеки административен орган следва да взема своите решения и да оповестява административните си актове в рамките на обхвата на своите правомощия, установени в националното право. В случай че се установи, че националното право, въвеждайки съответната директива на ЕС, определя в по-тесен смисъл и не предоставя в пълен обем правомощия на съответния компетентен орган така, както изисква директивата, националното право следва да се измени.

Член 1, параграф 3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО, който по същността си е дефиниция, следва да бъде подходящо транспониран в националното законодателство. Тази разпоредба изисква задължително национални законодателни мерки за въвеждането ѝ, които да съответстват на националния правен ред и особености. Такива мерки, както са определени от българския законодател, представляват отнемането на лиценза за банкова дейност като предпоставка за изплащане на депозити от страна на ФГВБ. Не е налице друга национална мярка, въвеждаща в българското законодателство член 1, параграф 3, подточка i) от Директива 94/19/ЕО.

В допълнение поставянето на банка под специален надзор, включващо спиране на изпълнението на нейните задължения, е национална надзорна мярка, приложима съгласно раздел осми на глава единадесета от ЗКИ. Тази мярка е наложена чрез административен акт, който БНБ е приела през юни 2014 г. при спазване на законовите изисквания. Той не е оспорен пред съда, влязъл е в сила и е породил правно действие. Съгласно чл. 115, ал. 3 от ЗКИ тази мярка може да бъде приложена за период най-много до шест месеца. При

условие че този срок е прекомерно дълъг спрямо сроковете за изплащане на гарантираните депозити съгласно Директива 94/19/ЕО, националното законодателство следва да бъде съответно променено.

В контекста на гореизложеното БНБ заявява, че макар констатациите относно твърдяното несъответствие с правото на ЕС да засягат БНБ и ФГВБ, нито една от двете институции не разполага с компетентност да измени националното законодателство за преодоляване на несъответствието. Такива правомощия има единствено българският Парламент.

Отбелязва се също така, че в националното законодателство не са налице разпоредби и процедури, които оправомощават БНБ да даде възможност за частичен достъп до депозити. Както беше посочено по-горе, с изключение на разпоредбата на чл. 23 от ЗГВБ, не са налице други условия за изплащане на гарантирани депозити съгласно българското законодателство. Не са налице също така разпоредби, на основание на които в случай на недостатъчност на ликвидни средства в банка да бъде извършено частично изплащане или разпределение на тези средства. При такива обстоятелства българският законодател не е възложил на БНБ компетенции да разрешава или да отказва частичен достъп до депозити в банка и всяко такова решение, взето от БНБ, би било оспоримо и би породило правна несигурност.

В допълнение БНБ уведоми ЕБО, че оценката и анализът на активите на КТБ, извършени от одиторските фирми „Делойт България“ ООД, „Ърнст енд Янг Одит“ ООД и „АФА“ ООД, вече са приключили. Управителният съвет на БНБ е възложил на квесторите да осчетоводят изготвените в пълно съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане оценки и до 31.10.2014 г. да представят в БНБ необходимите надзорни отчети за вземане на решенията, предвидени в Закона за кредитните институции.

БНБ информира ЕБО за предприетите до настоящия момент мерки, които вече са в ход. БНБ посочва, че във връзка с откритата от Европейската комисия процедура за нарушение на Директива 94/19/ЕС, за която България беше уведомена на 26.09.2014 г., страната изрази позиция, одобрена от Министерския съвет. По констатацията на Комисията, че неправилно са транспонирани чл. 1, параграф 3 и чл. 10, параграф 1, т. 1 от Директива 94/19/ЕО, е застъпено със съответни аргументи становището, че при транспонирането на Директивата българският законодател се е стремил да облеche в правна форма търсения от европейския правен акт резултат, отчитайки конкретните разпоредби и духа на Директивата. Независимо от това е изразено съгласие, че има известно несъответствие в частта за наличието на максимално бърз достъп на вложителите до гарантираните суми. За отстраняване на несъответствието е в процес на разработване проект на нов Закон за гарантиране на влоговете в банките. Представен е и конкретен времеви график за приемането му. Поет е ангажимент във връзка с транспонирането на новата Директива 2014/59/ЕС за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници до края на 2014 г. да бъде същест-

вено променена процедурата за поставяне на банки под специален надзор по Закона за кредитните институции. Новото законодателство, което е в процес на разработване, ще отчете констатациите на ЕБО и ЕК.

БНБ изразява готовност да продължи да предоставя своя експертен опит, за да съдейства на компетентните органи в България в процеса на законодателните промени, така че да се гарантира пълно съответствие с правото на ЕС.

В допълнение, обръщаме внимание, че съгласно Регламент (ЕС) № 1093/2010 г. за създаване на ЕБО препоръките, издавани от ЕБО, ня-мат задължителен и правно обвързващ за компетентния орган характер. Целта на препоръките е да се постигне прилагането на последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор и осигуряване на общо, еднакво и последователно прилагане на правото на ЕС. Процедурата, установена в чл. 16 и 17 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, предвижда, че при неизпълнение на препоръките на ЕБО в посочените срокове ЕБО уведомява ЕК, която от своя страна може да издаде официално становище.

